Incipit liber Genesis qui hebraice bresith dicitur · Ca^m primum

In principio creauit deus celum et terram Terra autem erat inanis et uacua · et tenebre erant sup faciem abyssi et spiritus dei ferebatur sup aquas Dixitque deus fiat lux · Et facta est lux · Et uidit deus lucem quod esset bona et diuisit lucem a tenebris · appellauitque lucem diem et tenebras noctem · factumque est uespere et mane dies unus Dixit quoque deus · fiat firmamentum in medio aquarum · et diuidat aquas ab aquis · Et fecit deus firmamentum · diuisitque aquas que erant sub firmamento ab hys que erant sup firmamentum · Et factum est ita · Vocauitque deus firmamentum celum Et factum est uespere et mane dies secundus Dixit uero deus · Congregentur aque que sub celo sunt in locum unum et appareat arida · factumque est ita · Et uocauit deus aridam terram · congregationesque aquarum appellauit maria Et uidit deus quod esset bonum et ait · Germinet terra herbam uirentem et facientem semen · lignumque pomiferum faciens fructum iuxta genus suum cuius semen in semetipso sit sup terram · Et factum est ita · Et protulit terra herbam uirentem et facientem semen · iuxta genus suum lignumque faciens fructum et habens unumquodque sementem secundum speciem suam · Et uidit deus quod esset bonum · factumque est uespere et mane dies tercius Dixit autem deus fiant luminaria in firmamento celi · et diuidant diem ac noctem · et sint in

Abb. 185 Cod. 495, f. 15v – Garsten, um 1455/65 (70%) Kat. 52

Abb. 186 Cod. 495 (wie Abb. 185), f. 6r (75%) Kat. 52

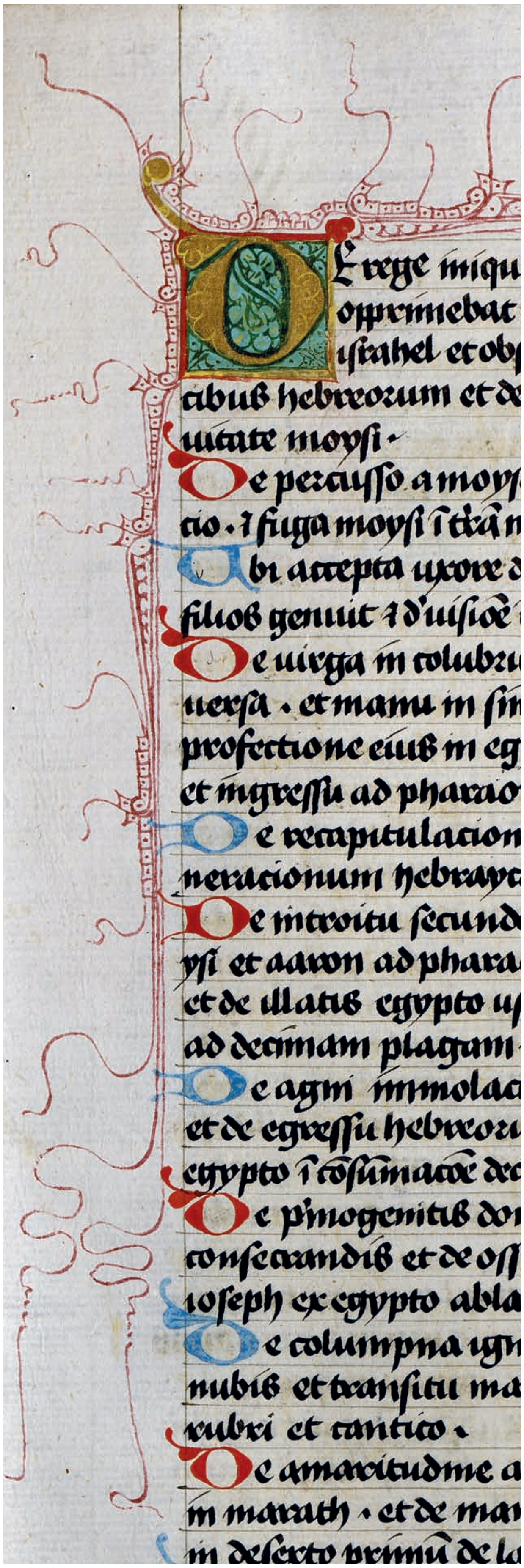

Abb. 187 Cod. 495 (wie Abb. 185), f. 64r (80%) Kat. 52
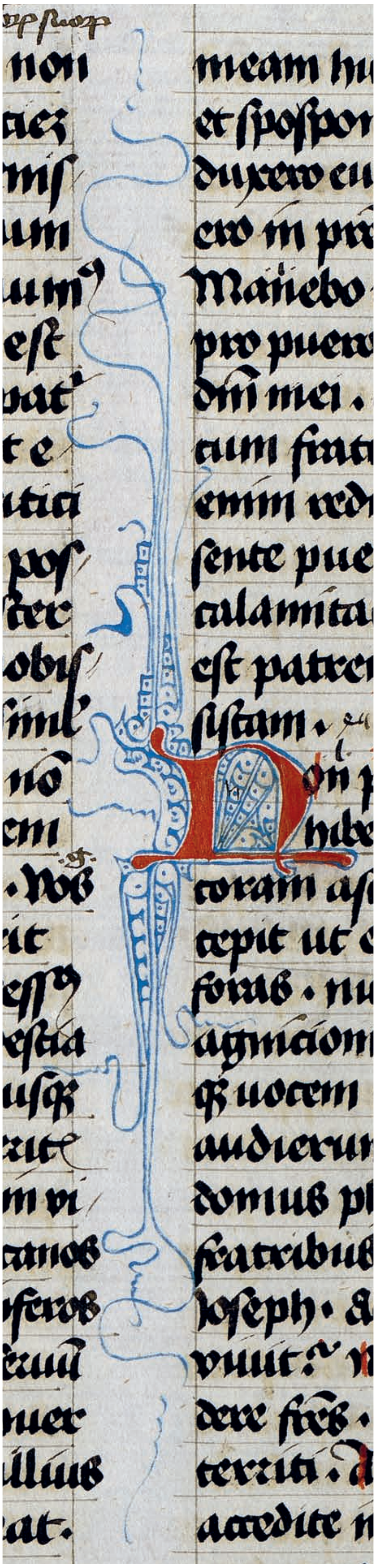
Abb. 188–190 Cod. 495 (wie Abb. 185), ff. 26r, 31r, 85r Kat. 52

Abb. 191 Cod. 495 (wie Abb. 185), f. 64v Kat. 52

Abb. 192 Cod. 495 (wie Abb. 185), f. 174r Kat. 52

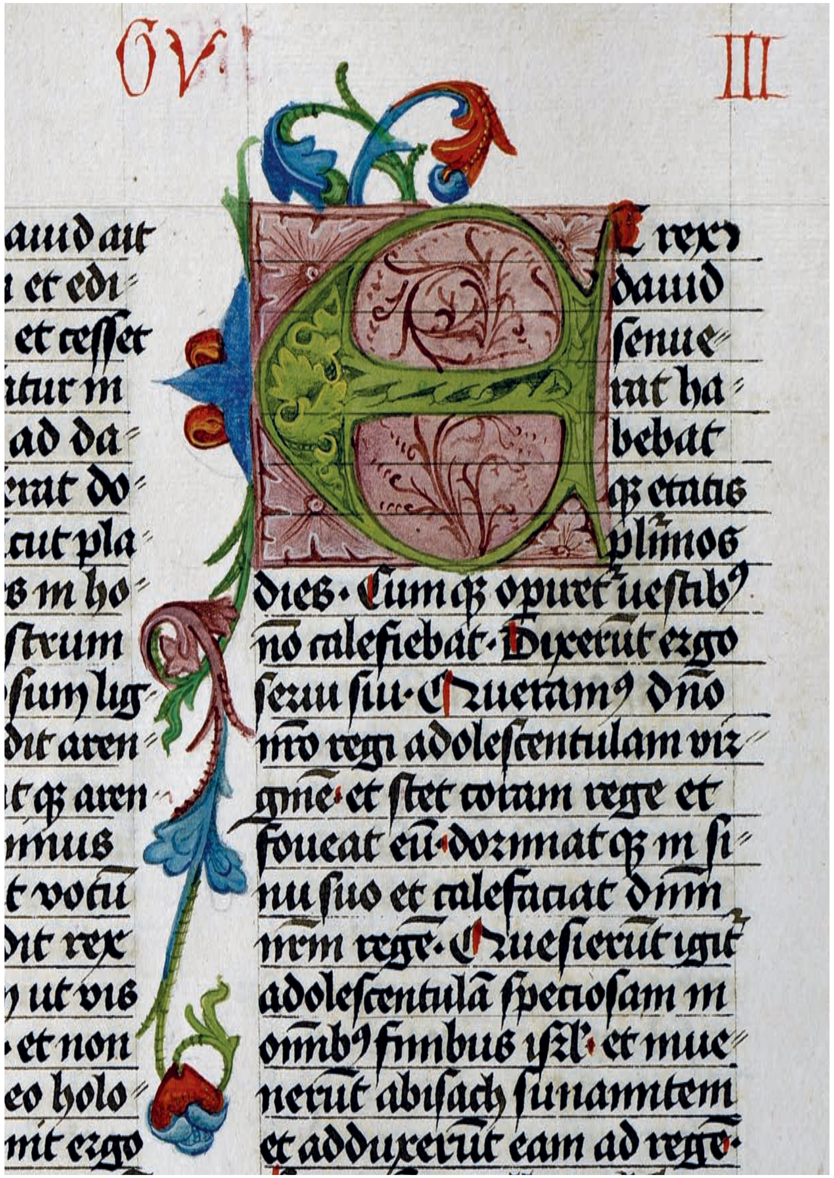

Abb. 193 Cod. 495 (wie Abb. 185), f. 292r (80%) Kat. 52

Abb. 194 Cod. 495 (wie Abb. 185), f. 318r Kat. 52

Abb. 195–197 Cod. 495 (wie Abb. 185), ff. 133r (98%), 168r, 283r

Kat. 52

Abb. 198–200 Ink. 382, Beiband, ff. 54r, 74v (90%), 159r – Garsten, nicht vor 1475

Kat. 54
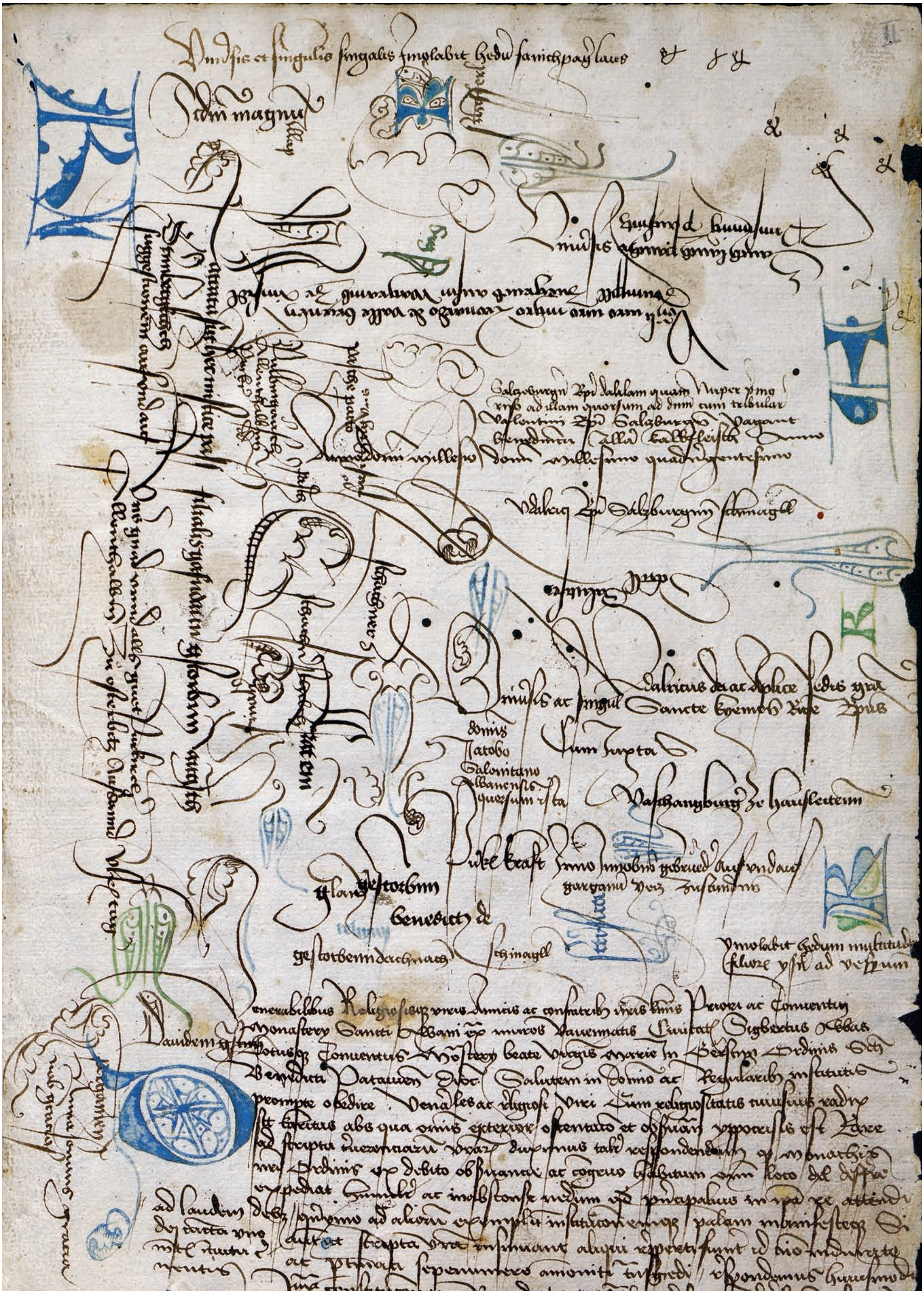
Abb. 201 Ink. 382 (wie Abb. 198–200), f. II^{r} (80%) Kat. 54

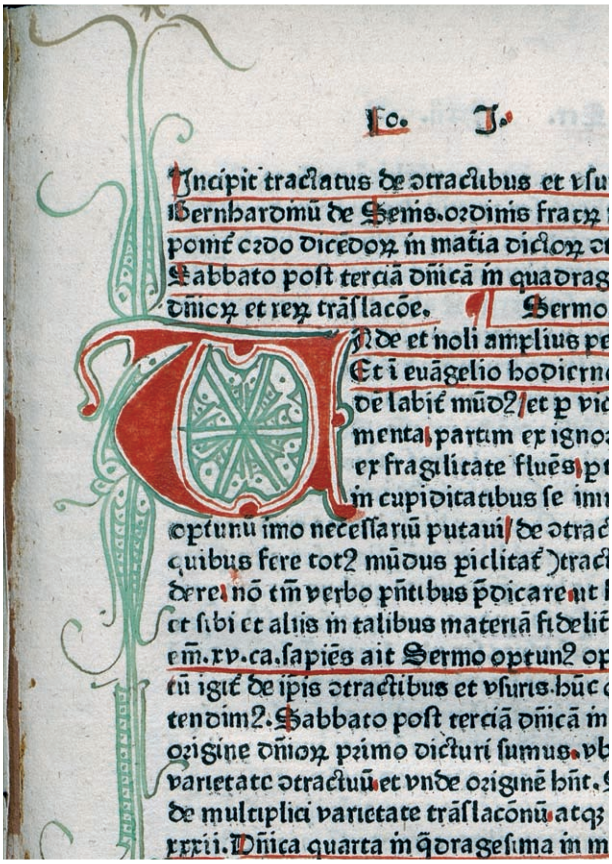

Abb. 202 Ink. 664, f. *i*r – Garsten, um 1474 (70%) Kat. 53

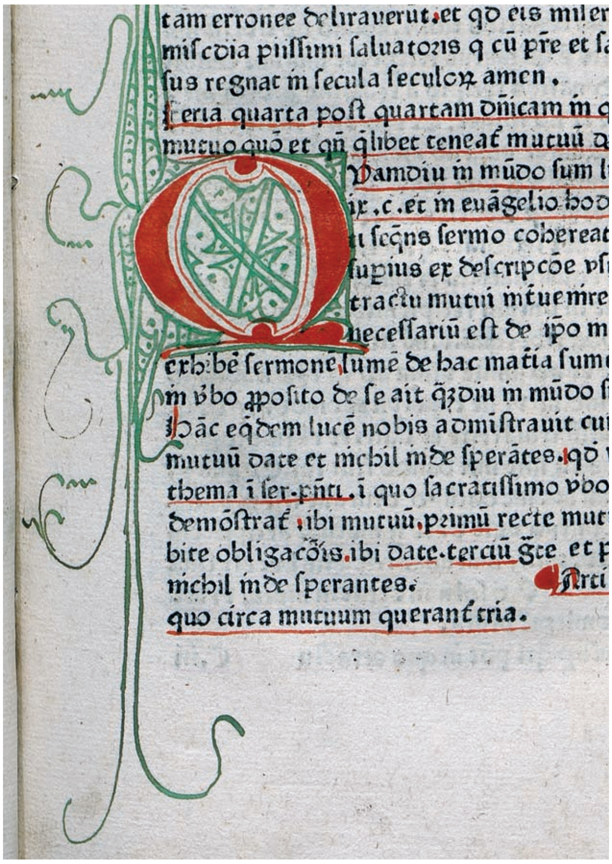

Abb. 203 Ink. 664 (wie Abb. 202), f. *lvii*r (70%) Kat. 53

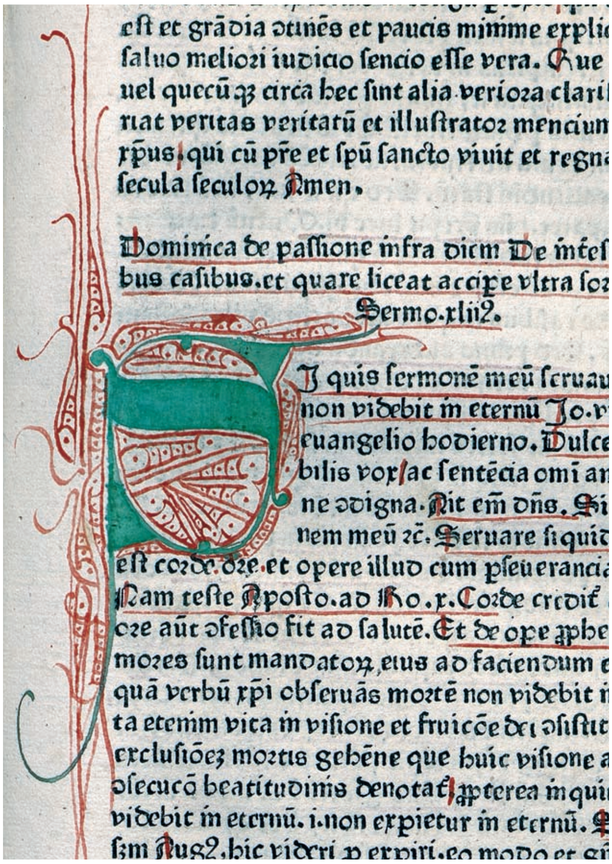

Abb. 204 Ink. 664 (wie Abb. 202), f. *cxxiii*r (70%) Kat. 53

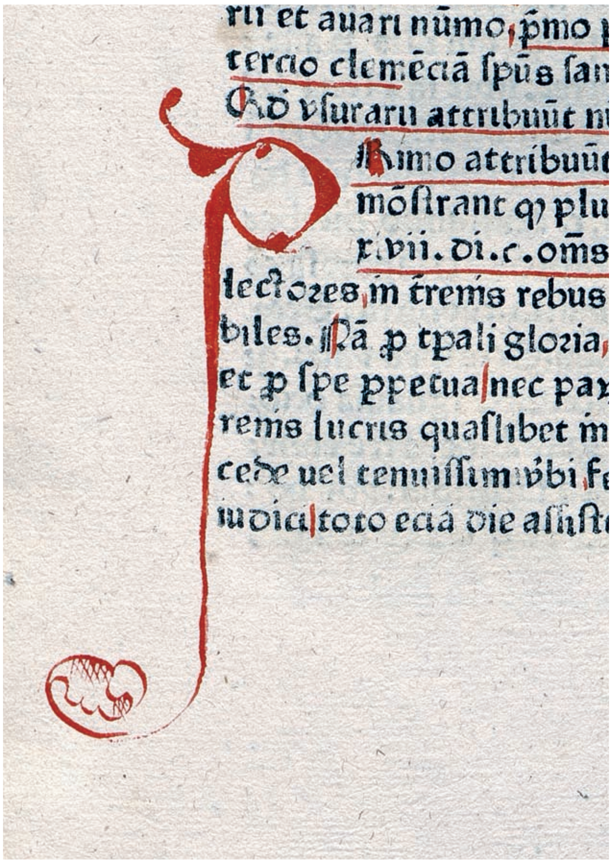

Abb. 205 Ink. 664 (wie Abb. 202), f. *cxxxviii*v Kat. 53

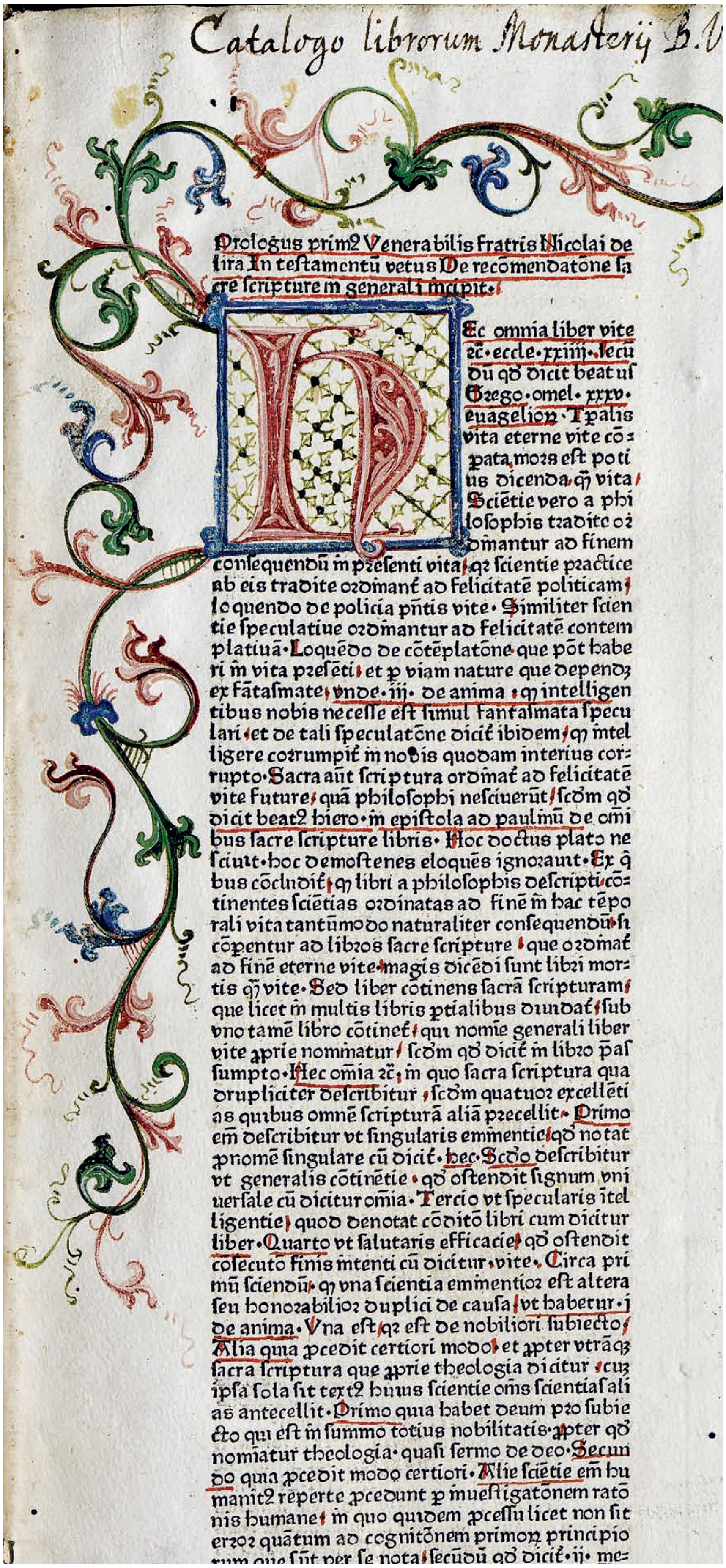

Abb. 206 Ink. 597, f. 2r – Garsten, um 1474/77 (72%) Kat. 55

Abb. 207 Ink. 597 (wie Abb. 206), f. 24r (72%) Kat. 55

poterat ꝯſecrare eam / qꝛ erat pſona ſerua ſimpli
citer et ad ſemp· Non tñ conſecrabatᷣ ad facien
dū opa leuitaꝝ vt dcm ē · ſꝫ ad q̄da opa ſeruilia
ad tēplū vel miſtros ei9 neceſſaria· Sicut eſt ce=
dere ligna·et portare aquas ad locū diuini cul=
tus· Et hoc modo joſue decreuit gabaonitas in
miniſteriū populi et altaris dñi / vt habetᷣ joſue
ix· Hoc autē modo non poterat conſecrari pſona
hebrea / qꝛ non poterat eſſe ſerua ſimpliciter / ſed
tm̄ ad tempus / ſcꝫ vſqꝫ ad ſeptimū annū remiſſio
nis· et ſi tunc nolebat egredi liber· manebat ſer
uus vſqꝫ ad iubileū et non vltra·vt habetᷣ exo·xxi
et ſ̄ leuitici·xxv· Si autē res ꝯſecrata eſſet inani
mata aut erat immobilis vt ager / et tunc diſtin
guendū· quia aut erat ager de hereditate pater
na·et tunc poterat dño ꝯſecrari / qꝛ talis ager in
iubileo nō reuertebatᷣ ad priorē dñm·ſed remane
bat de poſſeſſione templi vel ſacerdotū / Si autē
ager eſſet acquiſit9 p emptoꝛ non poterat ſic cō=
ſecrari·quia in iubileo debebat reuerti ad prio=
rem dñm·vt dictū eſt ſ̄ de redemptōe votorum·
et ppter hoc vbi tranſlatio noſtra ſic habꝫ / Om̄e
quod dño ꝯſecratᷣ ſiue homo fuerit / ſiue animal·
ſiue ager / In hebreo habetᷣ ſiue ager poſſeſſioīs
vel hereditatis ſue· Si autē res ꝯſecrata erat mo
bilis·vt aurū et argentū / es ſericū et ꝯſimilia · d̓
quibus poterant fieri inſtrumenta tabernaculi
vel templi·aut alia neceſſaria ibidē tunc pote=
rant dño ꝯſecrari· Nec de cetero poterāt ad vſus
alios applicari / vt dictum eſt de preda ciuitatis
hierico / et multa exempla alia ad hoc ſunt ī ſcri=
ptura / Si autē res ꝯſecrata erat animal / aut erat
anīal immolaticiū / et tunc ſine mutatōne aut re=
demptōe immolabatᷣ dño / niſi poſt ꝯſecrationeꝫ
anteq̄ venirent ad locū immolatōis fierꝫ ineptū
immolatōi / vt p fracturā tibie vel alteri9 macule
inſanabilis / et tunc interficiebatᷣ abſqꝫ venditōe
ſeu redemptōe / qꝛ ñ poterat alijs vſib9 applicari
Si aūt nō eſſet animal immolaticiū ad templi tñ
miniſteriū vel ſacerdotū vtile / vt equus et aſin9
et ſimilia·tunc manebat in obſequiū templi vel ſa
cerdotū vſqꝫ ad mortē / ſicut de ſeruo vel ancilla
dictum eſt· Si aūt accipiatᷣ hereni p deſtructōe
ad dei gloriā ordinata vt ſit ſenſus / in allegatōne
ſupra poſita Omne qd̓ dño deſtruitᷣ ꝛc / tūc talis
deſtructio aut erat ex ſententia domini / aut iudi
cum locum eius tenentium · aut ad implendum
pmiſſum deo factū · Si primo modo tunc talis
deſtructio erat ſimpliciter inferenda·et hoc ſi=
ue eſſent pſone humane·ſicut de chananeis ſen=
tentiauit dñs vt interficerentᷣ a filijs iſrhael / ſe=
cundū quod dꝛ numeri xxxiij·cum tranſieritis ior
danem intrantes terram chanaam diſperdite
cunctos habitatores regionis illius / Excepti tñ
fuerunt gabaonite / eo q̄ principes iſrhael in cō=
ſulto domino iurauerāt eos non occidere· et ppt
hoc mors eoꝝ corpalis fuit mutata in ciuilē per
ſeruitutē / vt habetᷣ joſue ix· Siue eſſent bruta ani
malia· Et ideo ſaul qui in occiſione amalechitaꝝ
ex cupiditate pepcit animalib9 pinguiorib9 de
quoꝝ morte dominus ſententiauerit ſicut et d̓ ho

vita eius· Vnde numeri xxxv / dꝛ·nō accipietis p̄=
cium ab eo qui re9 eſt ſanguinis / ſtati et ipē morietᷣ
Alio modo talis d̓ſtructio inferebatᷣ ppter im=
pletionē pmiſſi deo facti / ſcd̓m qd̓ habetᷣ nume
ri xxi·vbi dꝛ· At iſrhael voto ſe domino obligās
ait· Si tradideris populū iſtū in manu mea dele
bo vrbes eius· Et idē ſubditᷣ·vocatū eſt nomē lo
ci illius hornia· quod ſignificat deſtructū / et d̓=
ſcēdit de hereni quod ſignificat deſtructōeꝫ·vñ
vbi tranſlatio noſtra habet hornia·ſcriptura he=
braica habet herenia· Nomina em̄ hebrea ſcripta
literis latinis minus pprie ſcribuntᷣ ꝯmuniter· Ex
p̄dictis patꝫ q̄ cum dꝛ / Omne quod dño conſe=
cratᷣ non redimet ſed morte morietᷣ / · mors in di=
uerſis accipitᷣ equiuoce· qꝛ leuite ꝯſecrate diuīo
cultui dicebantᷣ mortui· ſicut apud nos religioſi
mortui mundo dicuntᷣ· Agri et res inanimate cō
ſecte mori vel mortue dicebātᷣ·ſic poſſeſſiōes ec=
cleſie dicuntᷣ amortizate · Et eodē mō dicendū d̓
ſeruis et ancillis· Animalia vero īmolaticia mo=
riebantᷣ pprie p immolatoꝛ· Similit̓ et homīes et
animalia morti adiudicata p occiſionē· Ciuita
tes autem deſtructe dicebantur eſſe ſimilitudi=
narie mortue· Quia non erat reditus ad earū re
edificationē· Sicut in hominib9 et animalib9 ñ
eſt reditus de morte ad vitā· Sciendū etiā q̄ con
ſecratio p̄dictoꝝ aliq̄ñ cedebat in vtilitatem ſa=
cerdotū · Aliq̄ñ autē in neceſſaria ipſius templi·
ſecundum quod cōſecrans exprimebat in conſe=
crando / de illis ſaltem que poterant venire in
vſum ſacerdotum vt ſeruus et ancilla · / Omnes
decime / · Hic ꝯñter agitur de decimis que dicū=
tur ſanctificate domino· quia erāt deputate ad
ad ſuſtentationē leuitaꝝ· / Siquis autē voluerit
redimere decimas ſuas addꝫ quintā ptem / cui9
cauſa ſupra dicta eſt de redemptōe votoꝝ / Que
ſub paſtoris virga tranſeunt / · Modus eſt em̄ pa=
ſtoꝝ cum virga numerare animalia egredientia
de caulis ad paſtum / et ſimiliter cum reuertuntᷣ
ad caulas·cetera patet in litera / vltimo recapi=
tulat·dicēs / Hec ſunt mandata ꝛc / et patꝫ·

Poſtilla fratris Nicolai de Lira ſup Leuiticū cū
addiccibus et replicis defenſiuis Finit·

Poſtilla ſup libro numeroꝝ Incipit·

Locutuſqꝫ eſt dñs / · Ex predi=
ctis in p̄cedentibus libris pa=
tꝫ·q̄ ſic te in libro geñ / agitᷣ d̓
fidelis populi electōe cui lex
erat danda / Sicut in exo / agi
tur d̓ legis datōne populo iā
electo·et a ſeruitute egiptia=
ca liberato / verūtñ quāuis in
exodo ſit data lex quantū ad p̄cepta moralia / iu
dicialia / cerimonialia· Hoc tñ eſt breuitᷣ et ſucci=
cte / et ideo in alijs libris ſubſequentibus addite
ſunt aliq̄ leges ad ordinatōeꝫ populi dñi magis
ſpecificātes·et ad tria predicta reducuntᷣ · In le
uitico vero ſunt addite leges vel precepta que

Abb. 208 Ink. 597 (wie Abb. 206), f. 161[r] (66%)

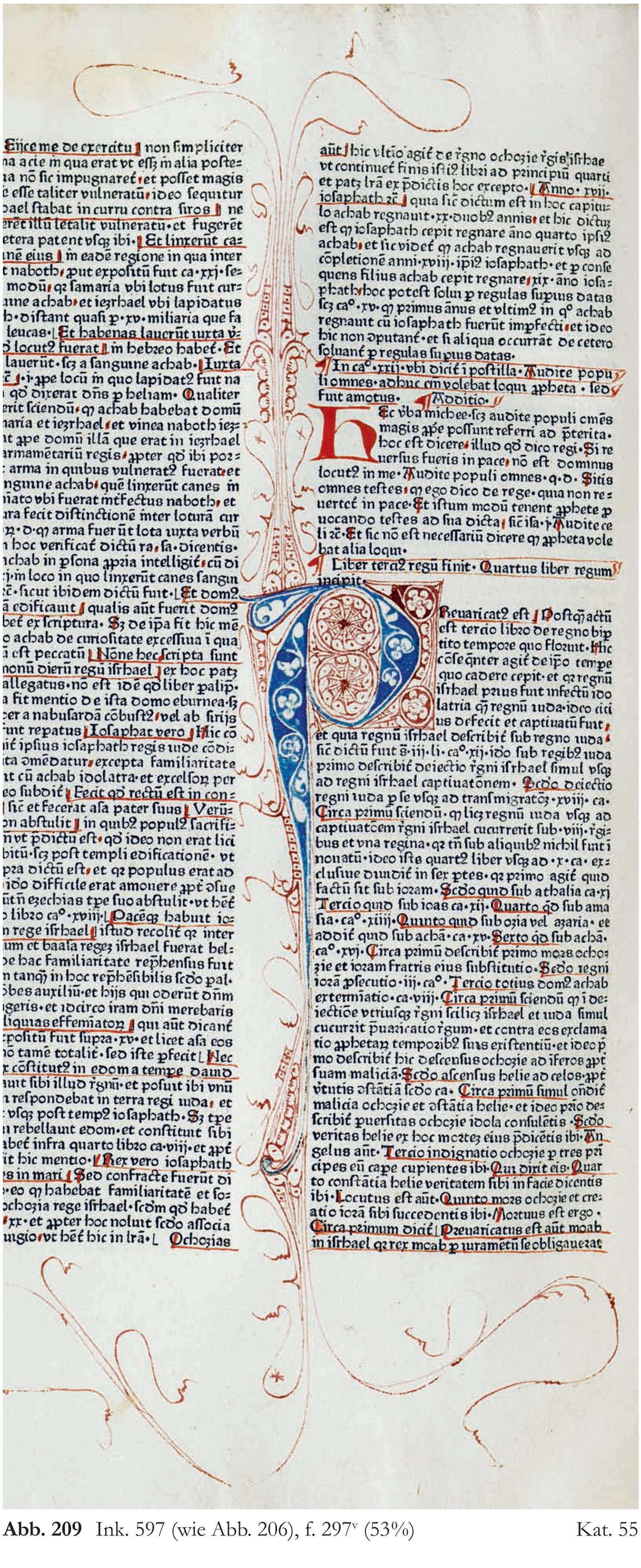

Abb. 209 Ink. 597 (wie Abb. 206), f. 297v (53%) Kat. 55

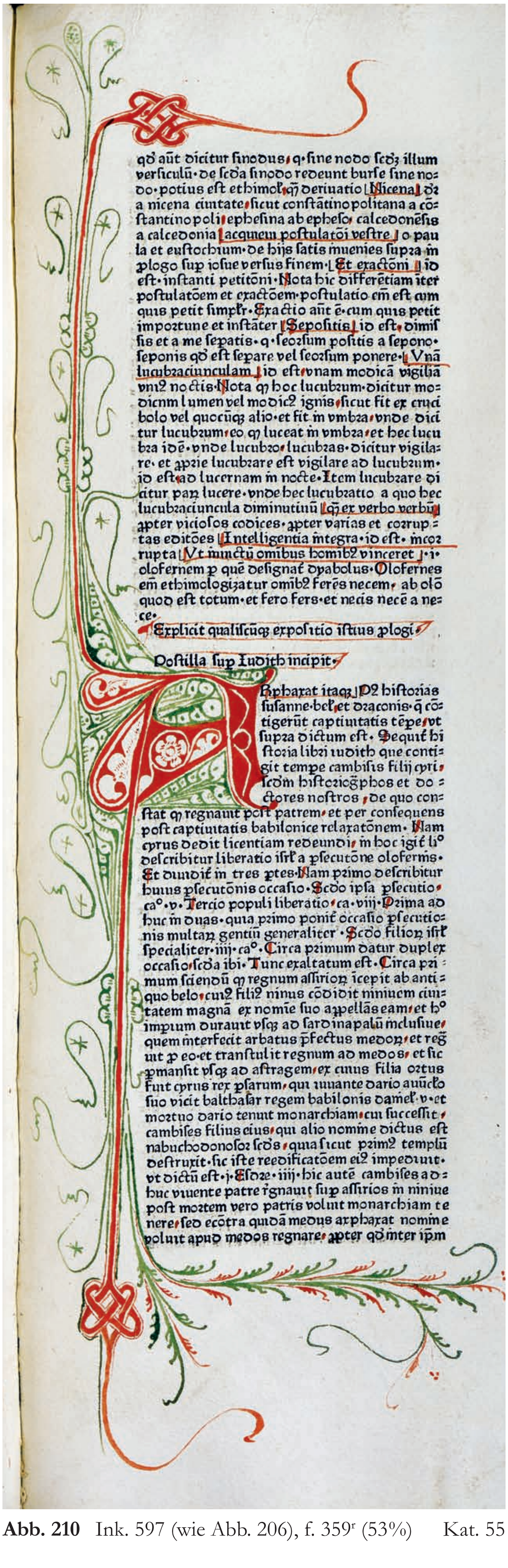

Abb. 210 Ink. 597 (wie Abb. 206), f. 359r (53%) Kat. 55

157

Incipit expositō ꝓlogi in hieremiā ꝓphetam

Hieremias ꝓpheta ⁊c. Istū ꝓlogū dirigit hieronim⁹ ad paulā et eu stochiū. ad quaꝝ instātiā trāstulit librū istū. Diuidit aūt iste ꝓlogus in quinq₃ particulas. in quaꝝ prima dr̄ q̄ licet iste ꝓpheta ceteris ꝓphetis simplicior videatur in verbis. tamen in sensibus est equalis. Vnde dicit hiero. Hieremias ꝓpheta ⁊c. In scd̄a pte simplicitatis huius ratōm assignat. in qua eum multipliciter cōmendat. et ista ps incipit ibi. Porro simplicitas eloquij ⁊c. in qua cōmendatur a tribus. primo a dignitate. ibi. Sacerdos ex sacerdotibus. Scd̄o a priuilegio gratie. ibi. Et in matris vtero sanctificatus. Tercio a statu ꝑfectione. ibi. Virginitate sua ⁊c. In tercia parte quattuor exprimit scʒ ꝓphie tēpus materia et locus et ꝓphetationis modus. Tempus prophetie exprimitur cum dicitur. Hic vaticinari exorsus est puer. Materia. ibi. Captiuitatem vrbis atq₃ inde ⁊c. Agit em̄ de captiuitate duaꝝ tribuū. Locus tangitur cum dicit. Vnde in iuda tm̄ ⁊c. Lamētatiōis modus tāgitur. ibi. Et ciuitatis sue ruinas ⁊c. Et q̄a lamētatio metrice scribitur in hebreo. dicit q̄ secundū mēsuras metri et versuū distinxit sententias in latino. ibi. Q̄d nos mensure metri ⁊c. In quarta tāgitur modus agendi in libro isto cum dr̄. Preterea ordinē visionū ⁊c. Vltimo dicit q̄ quia librū baruch omiserat cunq₃ librū istum ad petitionem eaꝝ trāstulerat. ꝯtra se emulos ꝓuocabat. quos silendo compescere rectius est at. ibi librum baruch ⁊c. Litera satis plana est. rusticior. id ē. simplicior. et huic expositiōi concordat littera sequens. scʒ Porro simplicitas eloquij. Alij tamē exponūt rusticior. id est rudior. quia non plano sermone loquitur sicut esaias sed sub figuris. sed sensib⁹ par est. S₃ ꝯtra. hieronim⁹ dicit in glosa in principio esaie. Nemo me putet esaiam breuiter posse exponere. cum vniuersa domini sacramenta contineat. Sed illud nusq̄ legitur de hieremia. ergo nō videtur sensib⁹ esse par esaie. Item in pncipio ezechielis dicit glosa hieronimi. Ezechielis difficultatē hebreorū monstrat traditio. nisi em̄ quis apud eos sacerdotalis ministerij dignitatē. id ē. xxx. annos impleuerit. nec principia geneseos nec cātica cāticoꝝ. nec exordiū ezechielis vel finem legere permittitur. vt ad plenam sententiā et misticos intellect⁹ plenū hūane nate tēpus accedat. Sed hoc nusq̄ de hieremia legitur. quomō ergo dr̄ sensibus par. R̄n̄o par sensibus dicitur. quia vtrobiq₃ de xp̄o et de captiuitate duaꝝ tribuū ꝓphetatur. stilus tamē ꝓfundior in alijs inuenitur. anathotites. id est de anathot viculus. scʒ anathot. est vsq₃ hodie distans tribus milibus. id ē tribus miliaribus. sanctificat⁹. Vnde hieremie primo. Anteq̄ exires de ventre sanctificaui te. quod de alijs non legitur. Virginitate sua euangelicū virum. scʒ euangelica perfectione predictum. christi ecclesie dedicans. id est copulans per hoc em̄ q̄ sub lege seruabat virginitatē in sacerdotio. ꝑtendebat in se cōtinentie perfectionem que docetur in euangelio. Signanter aūt dr̄ christi ecclesie dedicans. id est. insepabiliter p fidem adherens. Vaticinari. id est. ꝓphetare. exorsus est. id ē. incepit. ordior. diris. orditus sum. vel orsus sum. dr̄ telam ponere. et quia qui telam ponit tunc eam incipit. ideo ordiri ponitur pro incipere. et componitur exordior. vnde exorsus. puer. hiere. i. ecce nescio loqui quia puer

ego sum et cetera. Vrbis hierusalē atq₃ inde. id est. duaꝝ tribuum. oculis carneis. Vnde hiere. xxxix. Postq̄ prediderat captiuitatē hierusalem et trāslatōne ꝓph̄i i babilone. legitur q̄ nabuchodonosor rex babilonis ꝓcepit nabuzardā. vt tolleret hieremiā et nihil mali ei faceret. S₃ quare non ꝓphetisat de captiuitate decem tribuū sed duaꝝ tm̄ reddit cām cum dicit. Iam em̄ ⁊c. continua sic. non solū spiritu reuelante sed oculi corporis intuitus est captiuitatem duaꝝ tribuū. Iā enim decē tribus israhel assirij in medos trāstulerant. Vnde iiij. reg. xvij. translatus est isrl̄ de terra sua in assirios et cetera. Iam terras earū colonie gētiū possidebant. colonia dr̄ vrbs vel castrum quod ꝓ defectu indigenarū nouis colonis adimpletur. Item colonia dr̄ agricultura vl̄ cultus religionis. quia ergo indigenis. id ē. decē tribub⁹ i assirios translatis. rex assirioꝝ misit gentes de babilone et de chuta et de ahaiath et de emath et de sepharuaim. que ꝓ filijs isrl̄ possederunt samariam et habitauerūt in vrbibus eius. vnde dr̄ hic. Colonie gētium. id ē. gētes colentes. id est. inhabitantes vrbes decē tribuum. possidebant terras eaꝝ. Vel colonie. id est agricolture. gentiū. id ē. gentes agriculture deditē. quia a rege assirioꝝ misse erant ad colēdaꝝ sibi terrā decē tribuum. possidebant terras earū Vel colonie gētium. id ē. gētes varij cultum religionis habentes. q̄a sicut dr̄ iiij. reg. xvij. Vnaqueq₃ gens fabricata est deum suū. possi. terras earum. In iuda tm̄. id ē. in duabus tribubus. et beniami. i. hirlm̄. q̄a i sorte beniamin pmo fuit hirlm̄ sicut dictū ē supra circa finē ꝓlogi i hieremiam. quadruplici planxit vl̄ destinxit alphabeto. illud expositū est supra in ep̄la ad paulinū quod. scʒ quadruplex alphabetum. nos. in trāslatione nostra. reddidimus mēsure metri et versibus. id est. iuxta mēsuras metri et versuū quas habet in hebraico distinxim⁹ in latino. quia distinximus sententias s̄m dictas mensuras. metrice enim scribūtur treni i hebraico et sub certis clausulaꝝ mēsuris distinguūtur in latino. Ad prisṫinam fidē. id est. iuxta hebraicā veritatem. cum fides debet adhiberi. pter mistimus. quia non est de canone. sed postmodum translatus fuit de greco in latinū iuxta vulgatam editione in qua inuētus est. ꝑstolantes. id est. expectantes verbus. Prestolor expecto prestolor querere dico. paula. fuit quedā matrona romana cuius filia fuit eustochium. de quibus inuenies satis supra in ꝓlogo sup iosue versus finem. ceterū. ꝓ sed rectius fuerat ad comp̄endiū. id est. ad abbreuiatione mali. vitandi in al is scʒ in emulis me. vnde nō dicit rectius absolute sed addit ad compendiū mali ponere modū. id est. fine. Furori. id est. detractioni. eoꝝ. quia quasi furibū di detrahunt mihi. cetera plana sunt. Explicit qualiscunq₃ expositio istius ꝓlogi.

Postilla fratris Nicolai de lira sup hieremiā incipit feliciter. adiunctis additionib⁹ domini pauli ep̄i burgen̄. et replicis Mathie doring ordinis minoꝝ.

Prophetā in gētibus dedi te. Verbū ꝓpositū scribitur Hieremie primo ca. et dictū fuit sibi a domino. in quo possunt notari quattuor cause hui⁹ libri hieremie quē habemus p manibus exponendū. videlicet causa efficiēs. materialis formalis et finalis. Causa vero efficiēs duplex est. Vna principalis scʒ deus reuelās omnia in

Abb. 211 Ink. 598, Pars II, f. 157r – Garsten, um 1474/77 (53%) Kat. 56

ptinꝫ ad eē gratie· et ſic ſcđꝫ p̄dictas ꝯſideratōes
ꝓprie dicit̄ de chriſto deo et hoīe Spirit9 oris
noſtri non aūt de aliquo alio puro hoīe · Item
quod ſequit̄ Gaude et letare filia edom ꝓprie vi
detur intelligendū de illa ydumea que eſt ſina=
goga iudeoꝝ ꝓcuratiū mortē chriſti prout fuit
declaratū in additione ſupra eſaiā · xxxiiij · de illa
eñ poteſt intelligi quod in litera dicit̄ que habi
tas in terra hus ꝛc· hus eñ interpretat̄ cōſiliū
vnde de iſta ydumea dicit̄ ſupra eſa · xxxiiij · ca·
q̄ cōſiliū iniuit ꝯtra xp̄m · Si eñ ī hͦ loco ydu=
mea intelligeret̄ de illa que deſcēdit ab eſau ſe=
cundū carnē · et hus de illa natione que deſcen
dit à nachor · ſic falſum eēt dicere q̄ ydumea ha
bitabat in terra hus · naꝫ ydumea et hus ſunt di
uerſe nationes in diuerſis regionibus habitātes
Deinde ſequit̄ tercia pars et vltima iſtius lamē=
tatōnis in qua ꝓpheta aſpicit et predicit futurā
cōſolationē de couerſione iudeoꝝ · poſtq̄ introi
bit gentiū plenitudo · vel de reditu eoꝝ de capti=
uitate babilonica · Et primo pronice loquit̄ cōtra
nationes vicinas et ydumeos dicens verſu xxi·
Gaude et letare filia edom que habitas in ter
ra hus quod intelligit̄ ꝑ antifraſim et quandā
yroniā · Scđo vero cōſolat̄ iudeos vel de regreſ
ſione de captiuitate babilonis · vel potius et li=
teralius de conuerſione eoꝝ ad fidē ieſu chriſti
que erit in fine ſeculi et hoc in verſu xxij · et vltio
Completa eſt iniquitas tua filia ſion · non ad
det vltra vt tranſmigret te Cōſtat eñ q̄ ad lite
rā hoc intelligi nō poteſt de captiuitate babilo=
nica · Iudei eñ de hac reuerſi captiuati ſunt ꝑ
romanos et tranſmigrati et diſperſi · et ꝓpter hͦ
referenda ſunt hec ad finē ſeculi ſicut dictū eſt
Et in hoc lamentatio quarta finit̄ ·

¶ In capitulo quinto · Recordare · ¶ Additio ·

VLtimo ſequit̄ oratio hieremie ꝓphete pro
populo tranſmigrato · et diuidit̄ in octo
partes principales · In prima nanqꝫ ad
modū bene orantis et deuote · inuocat ad ſe et
excitat diuinā miſerationē et pietatē dicēs Re=
cordare domine quid acciderit nobis Scđo vo
narrat et referat ſuā vilitatē et infelicitatē et af=
flictionē · et quantū ad amiſſionē poſſeſſionū d·
Hereditas noſtra verſa eſt ad extraneos et quo
ad amiſſionē amicoꝝ ſubdēs pupilli facti ſum9
abſqꝫ patre et quo ad amiſſionē cibarioꝝ addēs
aquā noſtrā pecunia bibimus et quo ad amiſſi
onē libertatis ſubdens ceruicibus noſtris mina
bamur et quo ad parētes ſubdēs patres noſtri
peccauerūt et non ſunt et quo ad amiſſionē po=
teſtatis et autoritatis ſubdēs ſerui dn̄ati ſunt
noſtri et quo ad amiſſionē pacis et ſecuritatis
addens in manibus noſtris et quo ad amiſſiōeꝫ
pulcritudinis et ſanitatis cōcludens pellis no=
ſtra quaſi clibanus exuſta eſt Tercio vero reci=
tat aduerſarioꝝ multiplicē iniquitatē et abuſio=
nē · qua abuſi ſunt captiuitate vt ex hoc deus
magis ad miſericordiā ꝓuocaret̄ · et hoc facit ibi
mulieres in ſion humiliauerūt et virgines in ci=
uitatibus iuda deinde vero maliciā et crudelita
tē ſubdens principes manu ſuſpenſi ſunt · facies
ſenū non erubuerūt deinde vero ipoꝝ nequiciaꝫ
et feditatē ſubdens Adoleſcentibus impudice
abuſi ſunt Quarto vero ꝓpheta deplorat priſti
nā dignitatē et priſtinā cōſolationē · quia et de=
fecit ſapientia et ſciētia · leticia et excellētia que
cōſueuerant eē in hieruſalē · quantū ad ſapiētiaꝫ
dicit ſenes defecerūt de portis quantū ad leti=
ciā ſubdit iuuenes de choro pſallentiū quantū
ad excellētiā cōcludit cecidit corona capitis no
ſtri Quinto vero ꝓpheta explicat ſuā iniquitatē
et ꝯfitet̄ iuſtā punitionē · ibi Ve nobis quia pec
cauimus · ꝓpterea meſtū factū eſt cor noſtrum
Sexto vero laudat et p̄dicat diuinā duratōnem
ibi Tu autē dn̄e ineternū ꝑmanebis Septimo
vero implorat dei benignitatē et petit ſui redi=
tus et ſue cōuerſionis accelerationē · reditus quī
dē vel de babilonica captiuitate in hieruſalem ·
vel poti9 et meli9 de incredulitate ad ieſu chri
ſti fidē · et hoc facit ibi Quare impꝑpetuū obliuiſ=
ceris noſtri Sequit̄ Cōuerte nos dn̄e ad te et
cōuertemur Octauo et vltimo intuetur et cernit
diuinā ſeueritatē et ꝑ cōſequēs aliqualē dilatio
nē exauditionis de hoc qđ petit ita celeriter im
pleri cōcludens Sed ꝓijciens repuliſti nos · ira
tus es cōtra nos vehemēter et in hoc treni hie
remie finiunt̄ ·

¶ Expliciūt additiones pauli epī burgeñ · ſuper
librū trenoꝝ hieremie ·

VUlgata editio de qua fit mentio in prologo
ſup baruch exponit̄ in ꝓlogo ſup ezechielē
Cetera plana ſunt ·

Incipit poſtilla fr̄is nicolai đ lira ſup baruch
¶ Ca· ·I·

ET hec verba libri Poſt librū
thobie ſcđm ordinē tempis
ſequit̄ liber baruch immedia=
te · nam hiſtoria thobie cōti=
git tempibus ezechie regis iu
da · vt oſtēſum eſt ſupra ī pn
cipio libri thobie · baruch aūt
fuit notarius hieremie a tēpe
ioacim filij ioſie vt habet̄ hiere · xxxvj · et deſtru
cta hieruſalē ꝑ chaldeos cum hieremia deſcen=
dit ī egiptū poſt interfectionē godolie hieremie
xliij · et poſtea ſcripſit librū iſtum quantū ad il=
lā partē cuius fuit autor · quantū autē ad epiſto
lam hieremie que ponit̄ in hoc libro cuius tamē
non fuit autor ſed tm̄ ſcriptor ſcripſerat ante de
ſtructionē ciuitatis · vt videbit̄ infra dn̄o cōcedē
te · Igitur liber iſte in duas ꝑtes diuidit̄ ſcꝫ in li
brū baruch ſcribe · et in epiſtolā hieremie · que
incipit capitulo ſexto · Prima diuidit̄ in tres par
tes · primo circa librū baruch ponit̄ deſcriptōnis
actus · ſcđo legendi modus · ibi · Et legit baruch
Tercio libri ꝓceſſus ibi · Et dicetis · Circa primū
primo ponit̄ ſcriptoris genus cum dicit̄ Et hec
verba libri quē ſcripſerat baruch fili9 nerie ꝛc·
et ſcđꝫ regulā hebreoꝝ pater baruch et auus et
ceteri qui ponūtur hic habuerūt ſpiritū ꝓphetie
ſicut et ipē · dicūt eñ q̄ qñ in principio alicuius
ꝓphete ponit̄ nomē patris eius et aui et ſic aſcē
dendo ꝑ hoc datur intelligi q̄ ſpiritū ꝓpheticuꝫ
habuerūt · Sciēdū etiā q̄ dictio copulatiua cum
dicit̄ Et hec verba libri ꝛc· copulat ad v̄ba hie=
remie que baruch ſcripſerat ante · Scđo ponitur
deſcriptionis locus cum dicit̄ in babilonia Sed
hoc videret̄ alicui falſum · quia hieremie xliij · dr̄
q̄ cum hieremia et alijs iudeis qui remanſerant
in iudea deſcēdit in egiptū · et non iuit in babilo
niā cum alijs captiuatis · Dicēduꝫ q̄ mortuo hie
remia in egipto baruch iuit in babiloniā ad ca=
ptiuoꝝ cōſolationē · et maxime quia hieremias ꝓ
phetauerat egiptū cito deſtruēdam ꝑ nabuc · re
gem babilonis · hieremie · xliij · Tercio ponitur
deſcriptōis tempus cum dr̄ in anno quinto ſcꝫ
a deſtructōe ꝑ chaldeos · ſic eñ numerabāt iudei
a tempe captiuitatis babilonice · ſicut modo cō=
putant a tempe captiuitatis ſue ꝑ romanos · in=
cipiendo a deſtructione hieruſalē facta ꝑ titum
et veſpaſianū in ſeptima die menſis et ideo vi

Abb. 212 Ink. 598 (wie Abb. 211), f. 198v (54%) Kat. 56

Abb. 213 Ink. 598 (wie Abb. 211), f. 320ᵛ (55%) Kat. 56

Abb. 214 Ink. 598 (wie Abb. 211), f. 69ᵛ Kat. 56

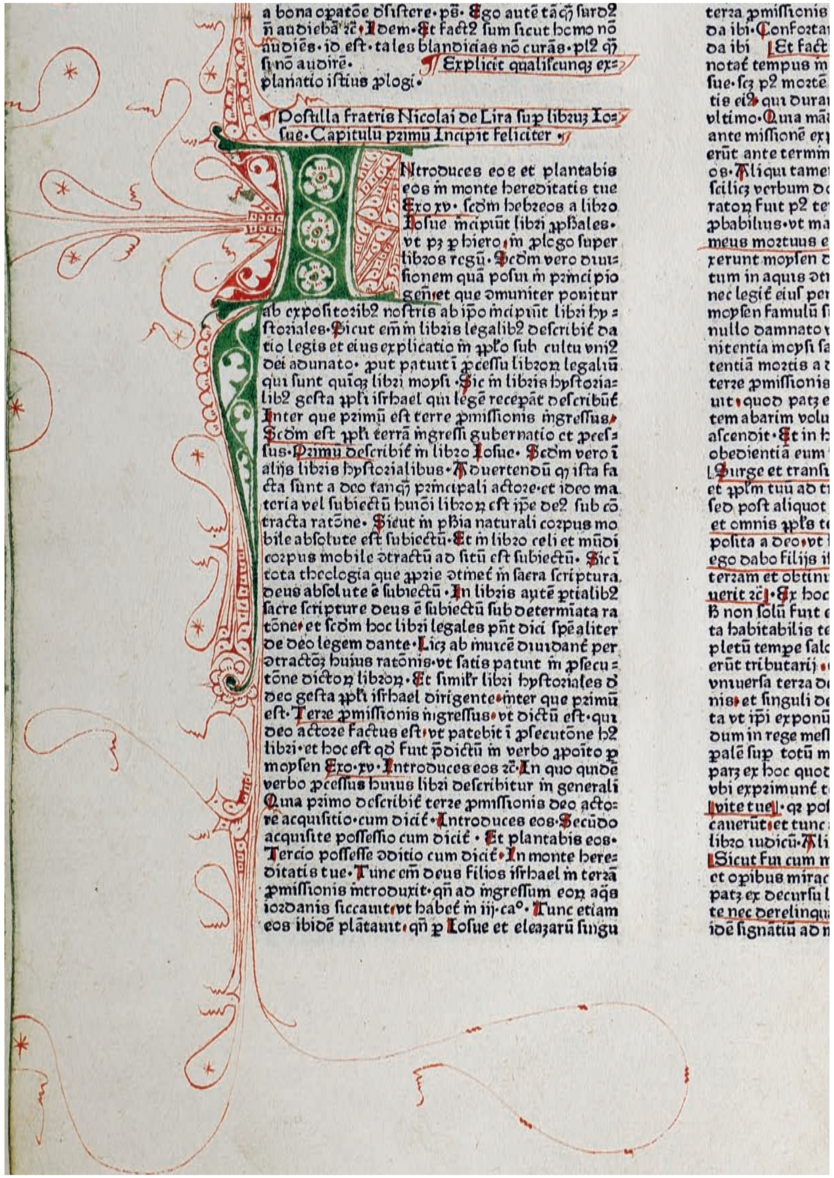

Abb. 215 Ink. 597 (wie Abb. 206), f. 213ᵛ (50%) Kat. 55

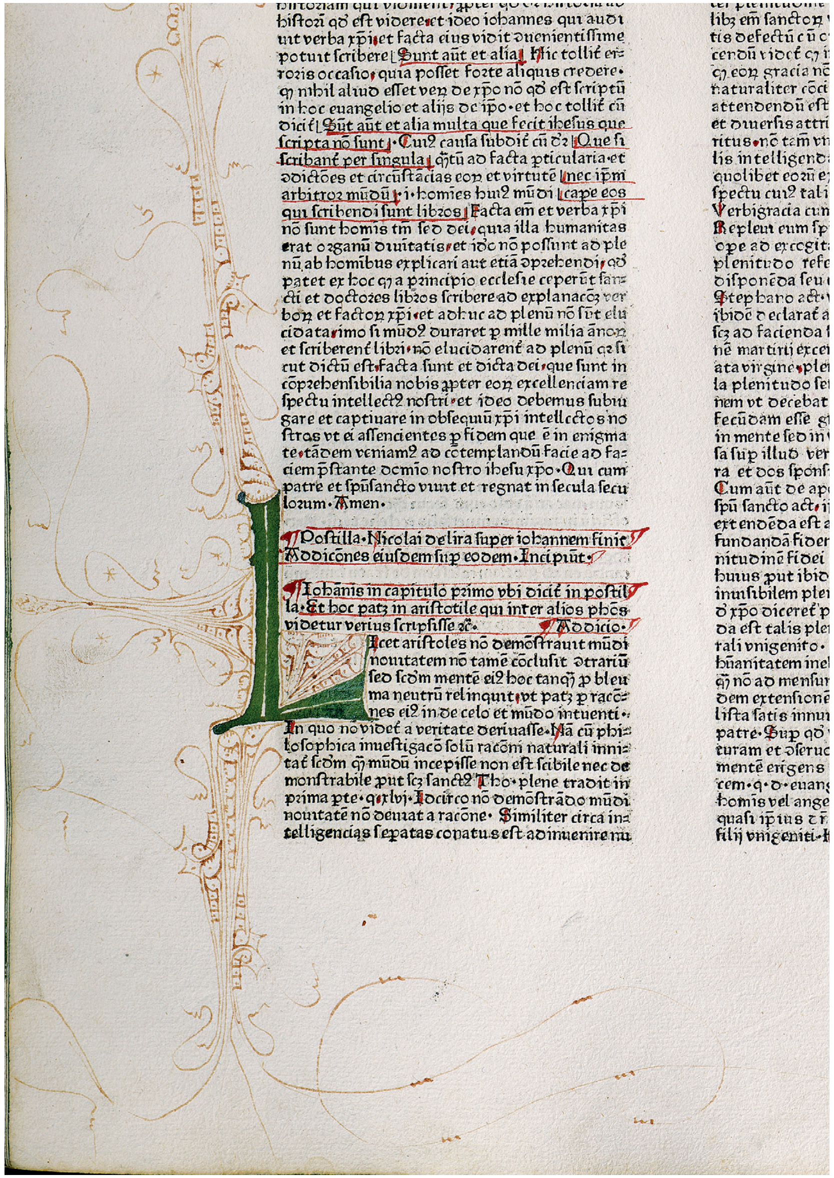

Abb. 216 Ink. 599, f. 135ᵛ – Garsten, um 1474/77 (50%) Kat. 57

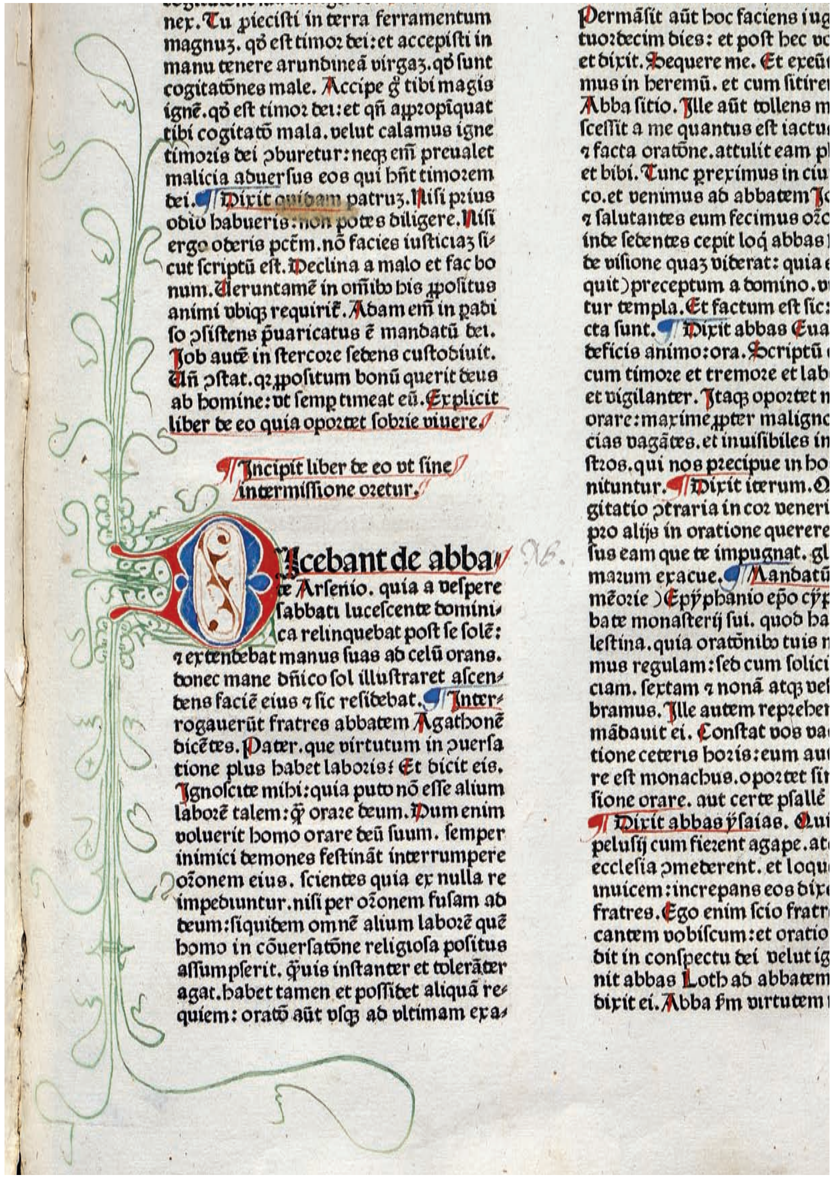

Abb. 217 Ink. 541, f. *clxxxiiii*[r] – Garsten, nicht vor 1478 (54%) Kat. 58

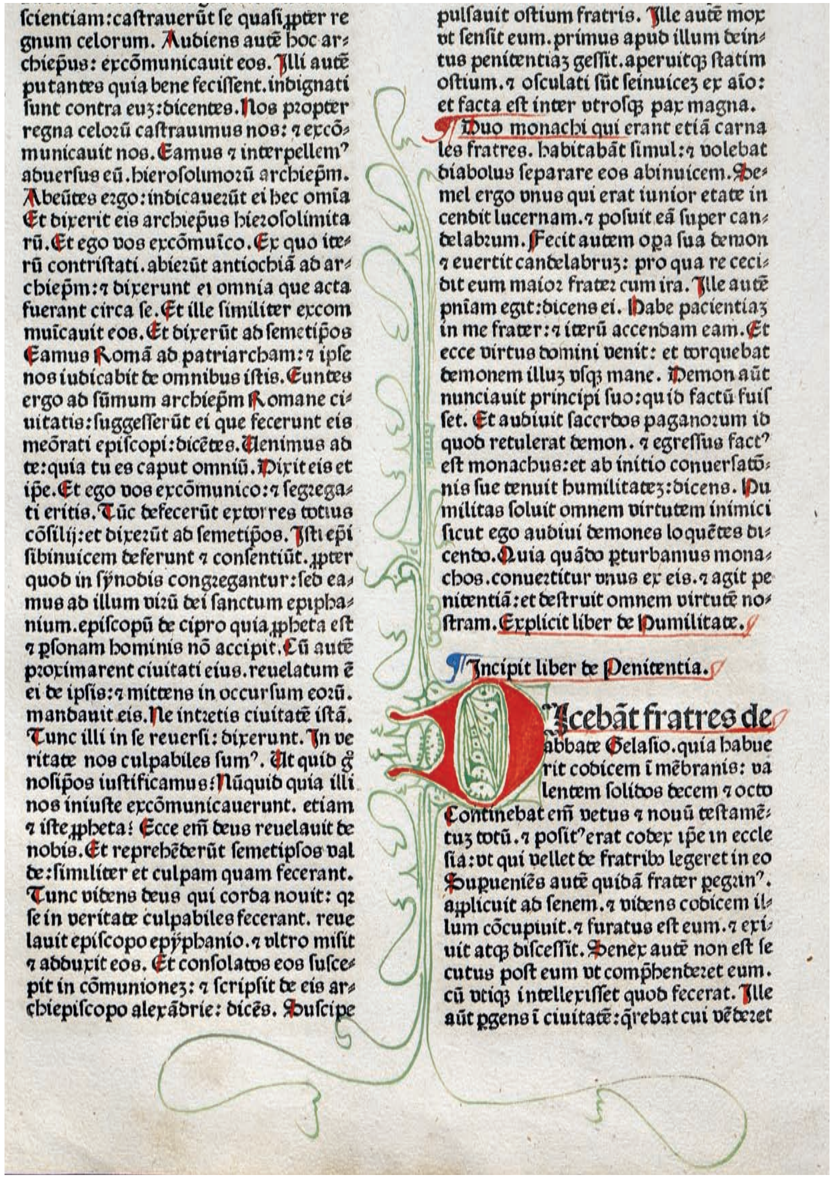

Abb. 218 Ink. 541 (wie Abb. 217), f. *cxciii*[v] (54%) Kat. 58

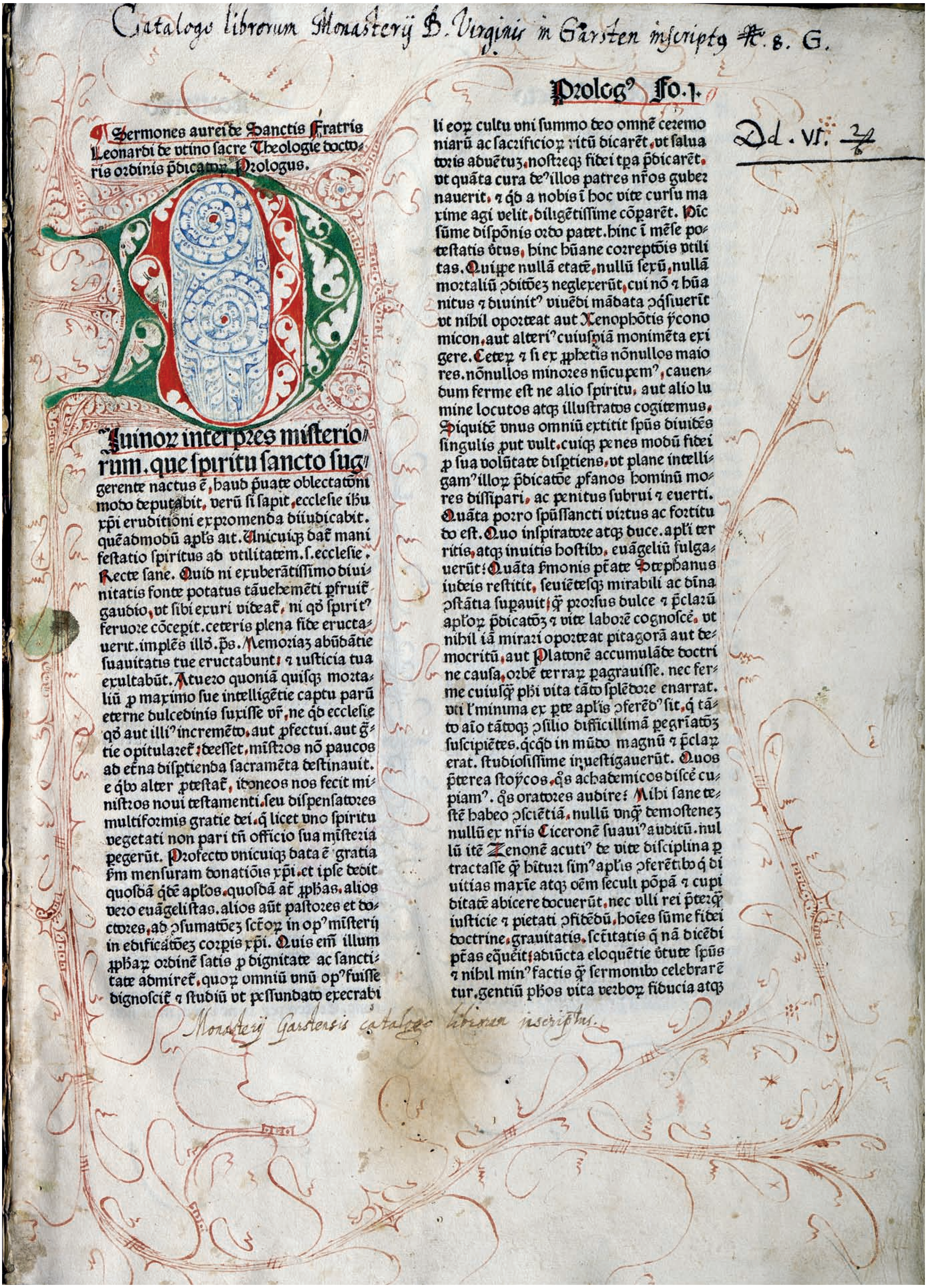

Catalogo librorum Monasterij B. Virginis in Garsten inscriptus N°. 8. G.

Dd. VI. 2/6

Prolog⁹ Fo. j.

Sermones aurei de Sanctis Fratris Leonardi de vtino ſacre Theologie doctoris ordinis p̄dicator̄. Prologus.

Diuinor̄ interpres miſteriorum. que ſpiritu ſancto ſuggerente nactus ē, haud p̄uate oblectatōni
modo deputabit, verū ſi ſapit, eccleſie ihu
xp̄i eruditioni expromenda diiudicabit.
quēadmodū apl'ſ ait. Unicuiqꝫ dat̄ mani
feſtatio ſpiritus ad vtilitatem. ſ. eccleſie.
Recte ſane. Quid ni exuberātiſſimo diui-
nitatis fonte potatus tāuehemēti pfruit̄
gaudio, vt ſibi exuri videat̄, ni qd̄ ſpirit⁹
feruore cōcepit. ceteris plena fide eructa-
uerit. implēs illd̄. p̄s. Memoriā abūdātie
ſuauitatis tue eructabunt: ⁊ iuſticia tua
exultabūt. Atuero quoniā quiſqꝫ morta-
liū p maximo ſue intelligētie captu parū
eterne dulcedinis ſuxiſſe vr̄, ne qd̄ eccleſie
qd̄ aut illi⁹ incremēto, aut pfectui. aut g̃-
tie opitularet̄: deeſſet, miſtros nō paucos
ad et̄na diſptienda ſacramēta deſtinauit.
e q̄bꝫ alter ptestat̄, idoneos nos fecit mi-
niſtros noui teſtamenti. ſeu diſpenſatores
multiformis gratie dei. q̄ licet vno ſpiritu
vegetati non pari tū officio ſua miſteria
pegerūt. Profecto vnicuiqꝫ data ē gratia
ſm̄ menſuram donatiōis xp̄i. et ipſe dedit
quoſdā q̄dē apl'os. quoſdā at̄ pphās. alios
vero euāgeliſtas. alios aūt paſtores et do-
ctores, ad ꝯſumatōez ſctor̄ in op⁹ miſterij
in edificatōez corpis xp̄i. Quis em̄ illum
pphar̄ ordinē ſatis p dignitate ac ſancti-
tate admiret̄, quor̄ omniū vnū op⁹ fuiſſe
dignoſcit̄ ⁊ ſtudiū vt pſſundato execrabi
li eor̄ cultu vni ſummo deo omnē ceremo
niarū ac ſacrificior̄ ritū dicarēt, vt ſalua
toris aduētū, noſtreqꝫ fidei tp̄a p̄dicarēt.
vt quāta cura de⁹ illos patres nr̄os guber
nauerit, ⁊ qd̄ a nobis ī hoc vite curſu ma
xime agi velit, diligētiſſime cōparēt. Hic
ſūme diſpōnis ordo patet. hinc ī mēſe po-
teſtatis ōtus, hinc hūane correptōis vtili
tas. Quippe nullā etatē, nullū ſexū, nullā
mortaliū ꝯditōez neglexerūt, cui nō ⁊ hūa
nitus ⁊ diuinit⁹ viuēdi mādata ꝯq̄ſiuerīt
vt nihil oporteat aut Xenophōtis yconō
micon, aut alteri⁹ cuiuſpiā monimēta exi
gere. Ceter̄ ⁊ ſi ex pphetis nōnullos maio
res. nōnullos minores nūcupem⁹, cauen-
dum ferme eſt ne alio ſpiritu, aut alio lu
mine locutos atqꝫ illuſtratos cogitemus.
Siquidē vnus omniū extitit ſpūs diuidēs
ſingulis put vult. cuiqꝫ penes modū fidei
p ſua volūtate diſptiens, vt plane intelli-
gam⁹ illor̄ p̄dicatōe pfanos hominū mo-
res diſſipari, ac penitus ſubrui ⁊ euerti.
Quāta porro ſpūſſancti virtus ac fortitu
do eſt. Quo inſpiratore atqꝫ duce. apl'i ter
ritis, atqꝫ inuitis hoſtibꝫ, euāgeliū fulga-
uerūt: Quāta ſmonis ptāte Stephanus
iudeis reſtitit, ſeuiētesqꝫ mirabili ac dīna
ꝯſtātia ſupauit: q̄ prorſus dulce ⁊ p̄clarū
apl'or̄ p̄dicatōz ⁊ vite laborē cognoſcē, vt
nihil iā mirari oporteat pitagorā aut de-
mocritū, aut Platonē accumulāde doctri
ne cauſa, orbē terrar̄ pagrauiſſe. nec fer-
me cuiuſq̄ phi vita tāto ſplēdore enarrat.
vti l'minima ex pte apl'is ꝯferēd⁹ ſit, q̄ tā-
to aīo tātoqꝫ ꝯſilio difficillimā pegriatōz
ſuſcipiētes. q̄cq̄d in mūdo magnū ⁊ p̄clar̄
erat. ſtudioſiſſime inueſtigauerūt. Quos
p̄terea ſtoycos, q̄s achademicos diſcē cu-
piam⁹. q̄s oratores audire: Mihi ſane te-
ſtē habeo ꝯſciētiā, nullū vnq̄ demoſtenez
nullū ex nr̄is Ciceronē ſuaui⁹ auditū. nul
lū itē Zenonē acuti⁹ de vite diſciplina p
tractaſſe q̄ hīturi ſim⁹ apl'is ꝯferētibꝫ q̄ di
uitias maxie atqꝫ oēm ſeculi pōpā ⁊ cupi
ditatē abicere docuerūt, nec vlli rei pterq̄
iuſticie ⁊ pietati ꝯfidēdū, hoīes ſūme fidei
doctrine, grauitatis, ſcītatis q̄ nā dicēdi
ptās eq̄uēit: adiūcta eloquētie ōtute ſpūs
⁊ nihil min⁹ factis q̄ ſermonibꝫ celebrarē
tur, gentiū phos vita verbor̄ fiducia atqꝫ

Monasterij Garstensis catalogo librorum inscriptus.

Abb. 219 Ink. 647, f. *i*r – Garsten, nicht vor 1478 (62%) Kat. 59

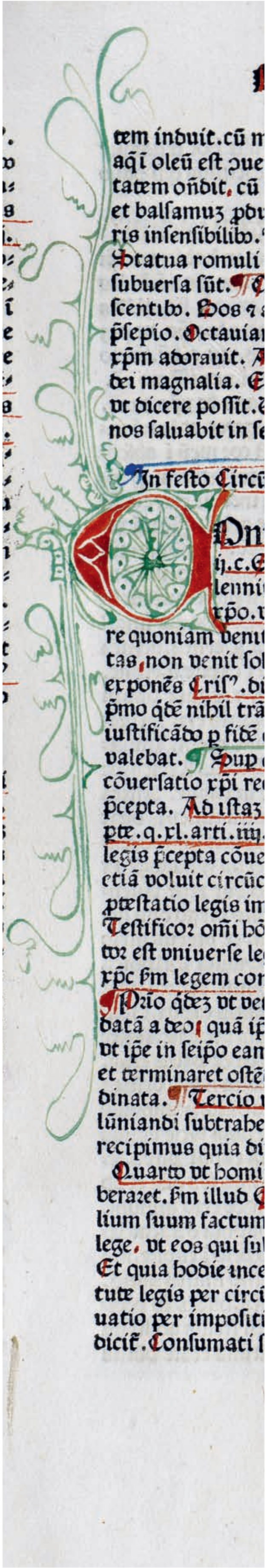

Abb. 220–221 Ink. 647 (wie Abb. 219), ff. *xxi*^{v}, *liiii*^{v} (jeweils 70%) Kat. 59

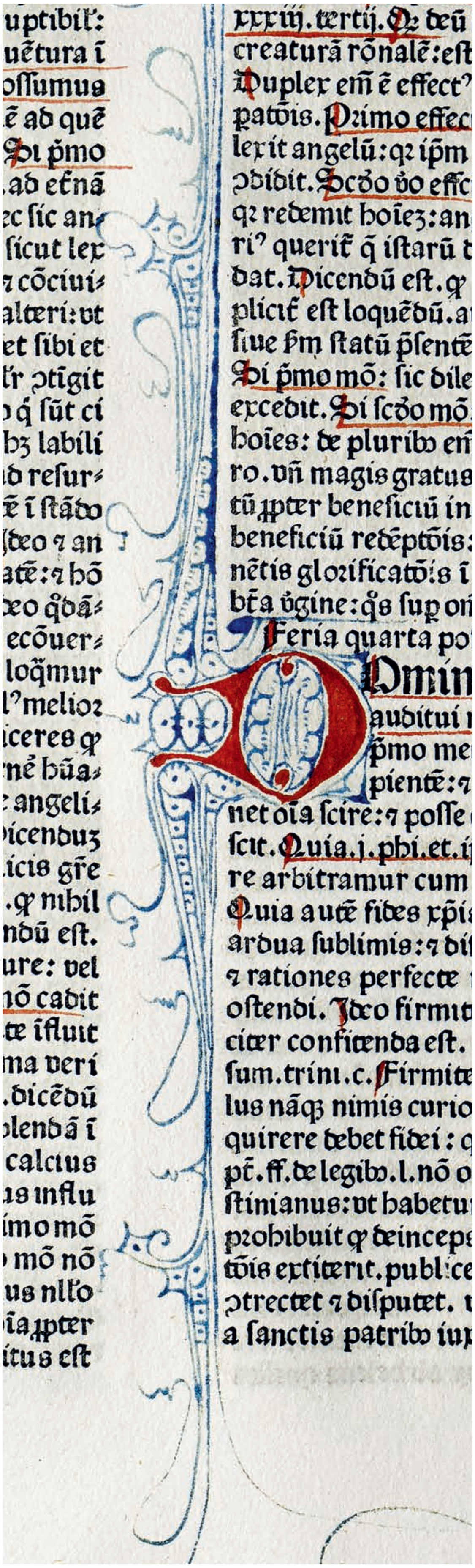

Abb. 222 Ink. 464, Beiband, f. 188^{v} – Garsten, nicht vor 1479 (90%) Kat. 60

Abb. 223 Ink. 464 (wie Abb. 222), Hauptband, f. *i*^{r} (67%) Kat. 60

Abb. 224 Ink. 464 (wie Abb. 222), Beiband, f. 19^{r} (80%) Kat. 60

Abb. 225 Ink. 452 (Biblia), f. *i*^{r} (Brief an Paulinus): Hosea (?), Kleriker (Paulinus Nolanus?) u. a. – Garsten (?), nicht vor 1478 (75%) Kat. 61

Abb. 226–227 Ink. 452 (wie Abb. 225), ff. *iii*^{v} (Prolog zu Reg): Frauenfigur, *clxi*^{v} (Prolog zu Esd): Mönch Kat. 61

Abb. 228 Ink. 452 (wie Abb. 225), f. *clxx*^{v} (3 Esd) (95%) Kat. 61

Abb. 229 Ink. 452 (wie Abb. 225), f. *cc*^{v} (Ijob): Männerbüste Kat. 61

Abb. 230–231 Ink. 452 (wie Abb. 225), ff. *ccx*^{r} (Ps): Christusfigur, *ccxlii*^{r}: Gesicht eines alten Mannes Kat. 61

Abb. 232 Ink. 452 (wie Abb. 225), f. *ccxxxiiii*^{rab} (Prolog zu Prov, Prov): Initiale mit Schriftband und Vogel; zwei einander zugewandte Männer Kat. 61

Abb. 233–235 Cod. 366, ff. 1r, 86v und 198v – Suben, 1475–1476, 1479 und um 1479 (jeweils ca. 85%) Kat. 62

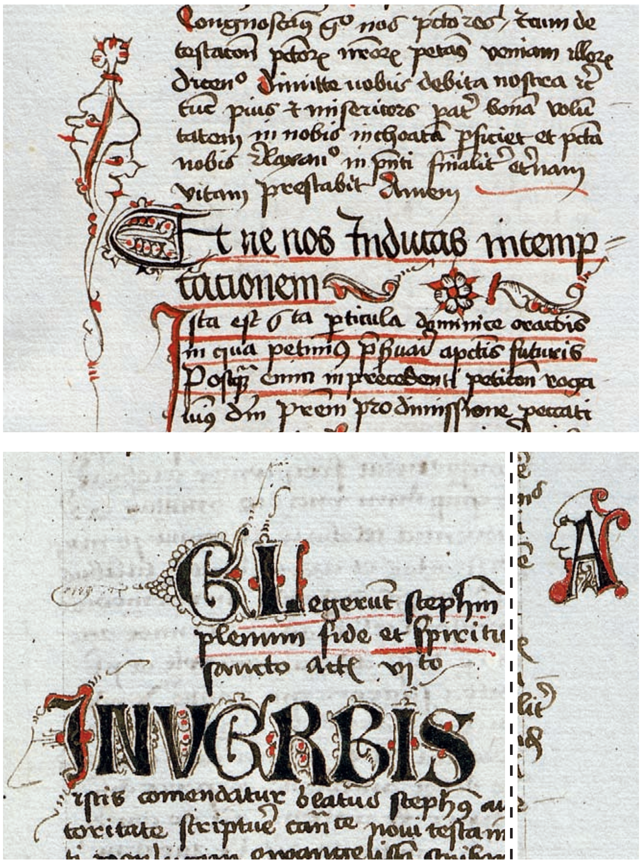

Abb. 236–237 Cod. 366 (wie Abb. 233–235), ff. 166v und 221v (jeweils ca. 85%) Kat. 62

Abb. 238–239 Cod. 366 (wie Abb. 233–235), ff. 309v und 313r (jeweils ca. 85%) Kat. 62

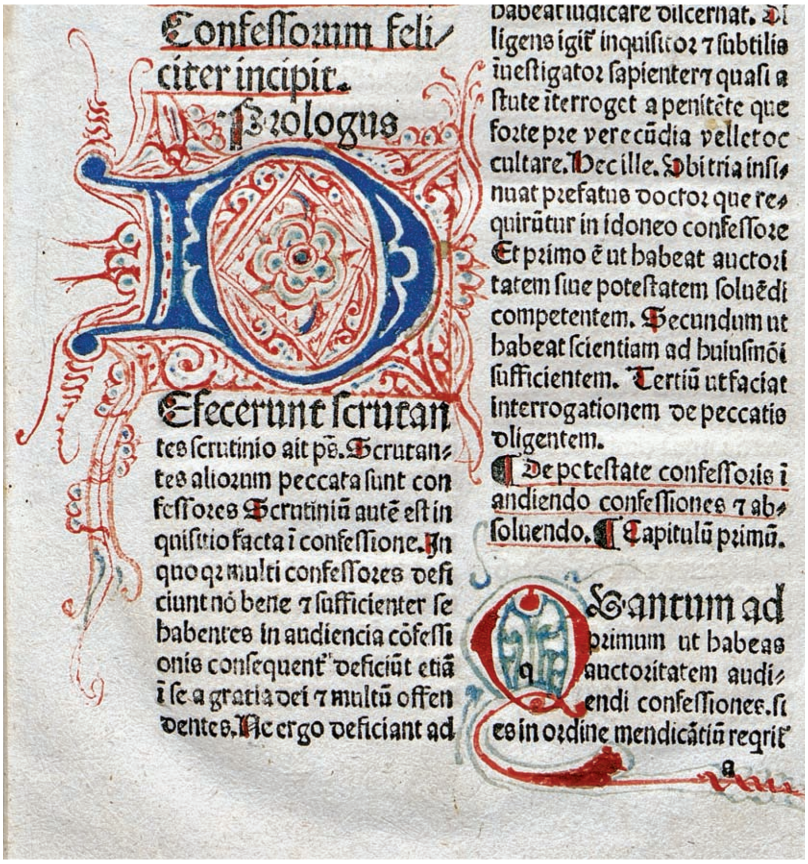

Abb. 240 Ink. 119, Hauptband, f. 2r – Suben, mittlere bis spätere 1480er Jahre Kat. 63

Abb. 241 Ink. 119 (wie Abb. 240), f. 54v Kat. 63

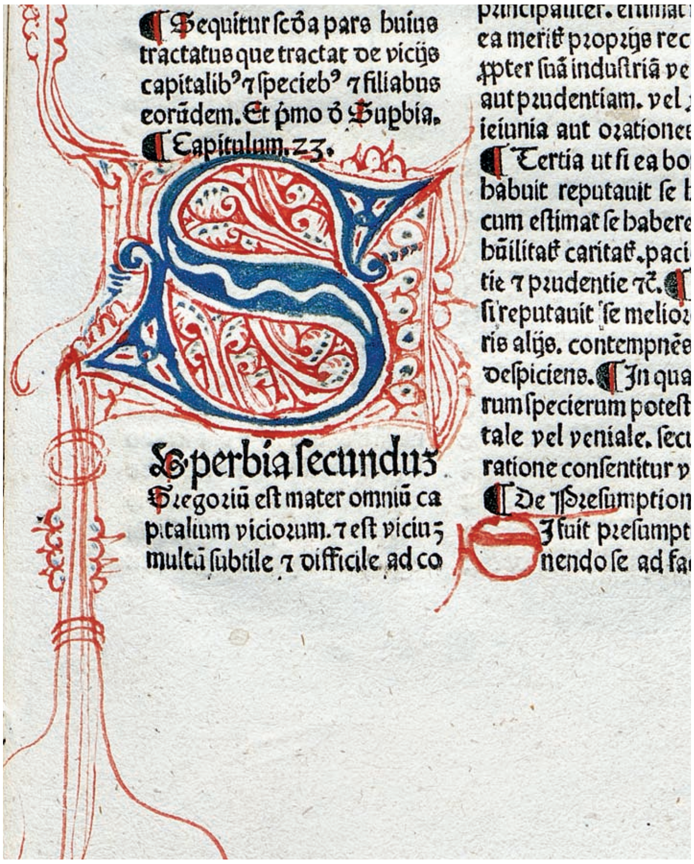

Abb. 242 Ink. 119 (wie Abb. 240), f. 40r Kat. 63

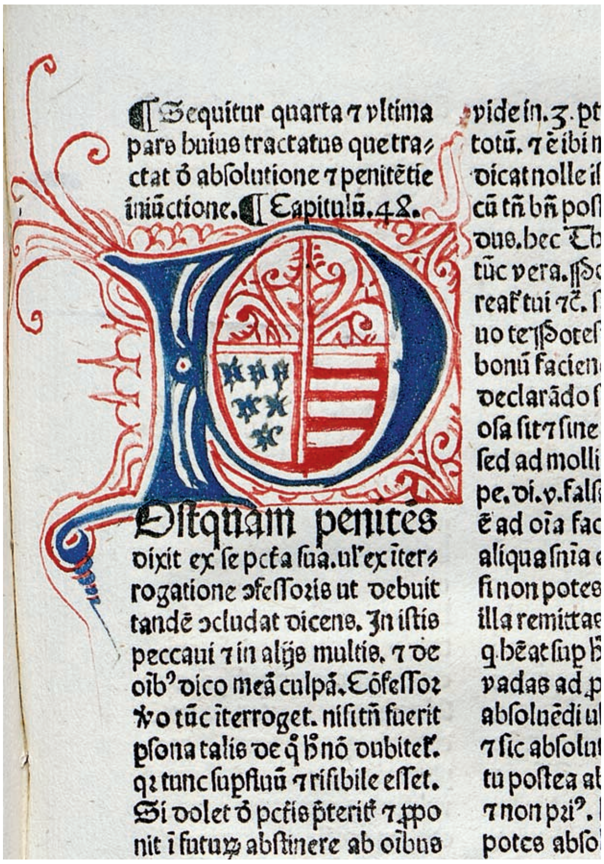

Abb. 243 Ink. 119 (wie Abb. 240), f. 85r: Wappen von Suben Kat. 63

Abb. 244 Ink. 483, f. 2r – Suben, nicht vor 1471 Kat. 64

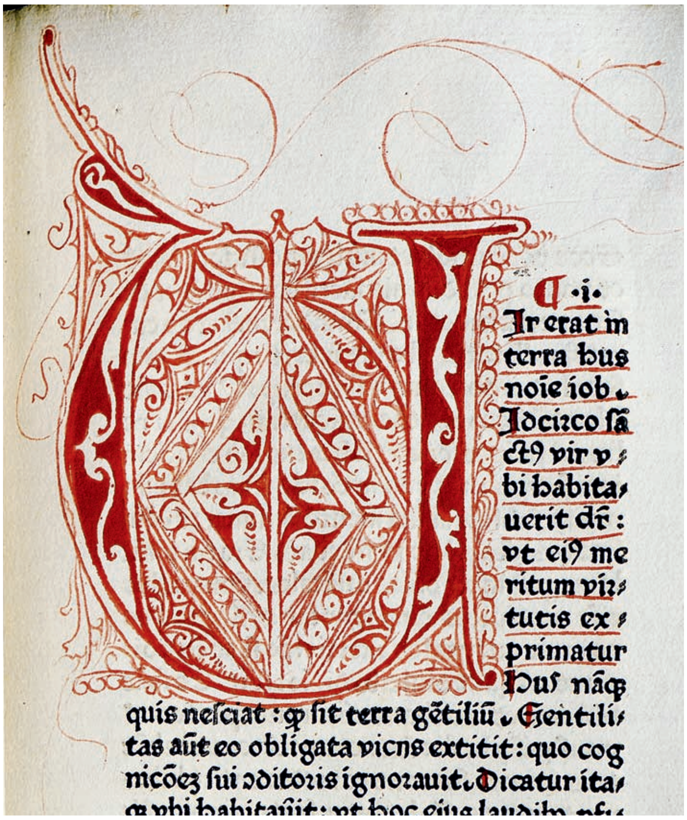

Abb. 245 Ink. 483 (wie Abb. 244), f. 7r (75%) Kat. 64

Abb. 246 Ink. 633, Hauptband, f. 2r – Suben, 1470er Jahre (90%) Kat. 65

Abb. 247 Ink. 633 (wie Abb. 246), Beiband, f. 1r (72%) Kat. 65

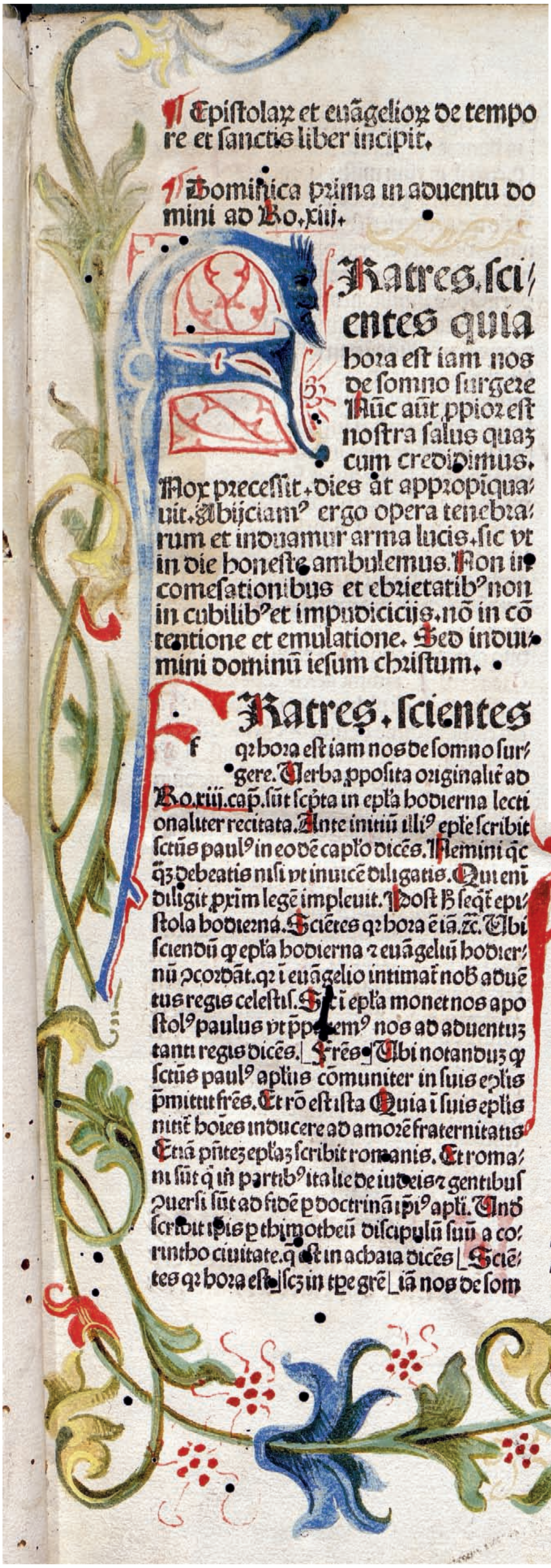

Epiſtolarꝫ et euāgeliorꝫ de tempo
re et ſanctis liber incipit.

Dominica prima in aduentu do
mini ad Ro. xiij.

Fratres. ſci
entes quia
hora eſt iam nos
de ſomno ſurgere
Nūc aūt ꝓpior eſt
noſtra ſalus quā
cum credidimus.
Nox preceſſit. dies aūt appropinqua
uit. Abijciam⁹ ergo opera tenebra
rum et induamur arma lucis. ſic vt
in die honeſte ambulemus. Non in
comeſationibus et ebrietatib⁹ non
in cubilib⁹ et impudicicijs. nō in cō
tentione et emulatione. Sed indui
mini dominū ieſum chriſtum.

Fratres. ſcientes
qꝫ hora eſt iam nos de ſomno ſur
gere. Verba ꝑpoſita originalr̄ ad
Ro. xiij. cap. ſūt ſcpta in epl'a hodierna lecti
onaliter recitata. Ante initiū illi⁹ epl'e ſcribit
ſctūs paul⁹ in eodē capl'o dicēs. Nemini qc
qꝫ debeatis niſi vt inuicē diligatis. Qui enī
diligit ꝓxim legē impleuit. Poſt h ſeqt epi
ſtola hodierna. Scientes qꝫ hora ē iā. &c. Ubi
ſciendū ꝙ epl'a hodierna ⁊ euāgeliū hodier
nū ꝯcordāt. qꝫ ī euāgelio intimat nob aduē
tus regis celeſtis. Sꝫ ī epl'a monet nos apo
ſtol⁹ paulus vt ꝑparem⁹ nos ad aduentuꝫ
tanti regis dicēs. Frēs. Ubi notanduꝫ ꝙ
ſctūs paul⁹ aplūs cōmuniter in ſuis eplis
ꝑmittit frēs. Et rō eſt iſta Quia ī ſuis eplis
nitit hoīes inducere ad amorē fraternitatis
Etiā pn̄teꝫ epl'aꝫ ſcribit romanis. Et roma
ni ſūt q̄ in partib⁹ italie de iudeis ⁊ gentibus
ꝯuerſi ſūt ad fidē ꝑ doctrinā ipi⁹ apl'i. Und
ſcribit ipis ꝑ thimotheū diſcipulū ſuū a co
rintho ciuitate. q eſt in achaia dicēs Scie
tes qꝫ hora eſt ſcꝫ in tpe grē iā nos de ſom

Dominica ſcd'a in aduentu
Roma. xv.

Fratres quecūqꝫ
ſcripta ſunt ad noſtrā doctri
nā ſcripta ſunt vt per patien
tiā et cōſolatōeꝫ ſcripturarꝫ ſpem ha
beamus. Deus aūt patientie et ſola
tij det vobis idipſuꝫ ſapere in alter
utrū ſcd'm ieſū xp̄m vt vnanimes
vno ore honorificetis deū et patreꝫ
domini nrī ieſu chriſti ꝑpter quod
ſuſcipite inuiceꝫ ſicut et xp̄us ſuſce
pit vos in honorem dei. Dico eī chri
ſtū ieſuꝫ miſtrū fuiſſe circūciſionis
ꝑpter veritatē dei ad cōfirmandas
ꝑmiſſiones patrū. gentes aūt ſuper
miſcd'ia honorare deū ſicut ſcriptū
a 3

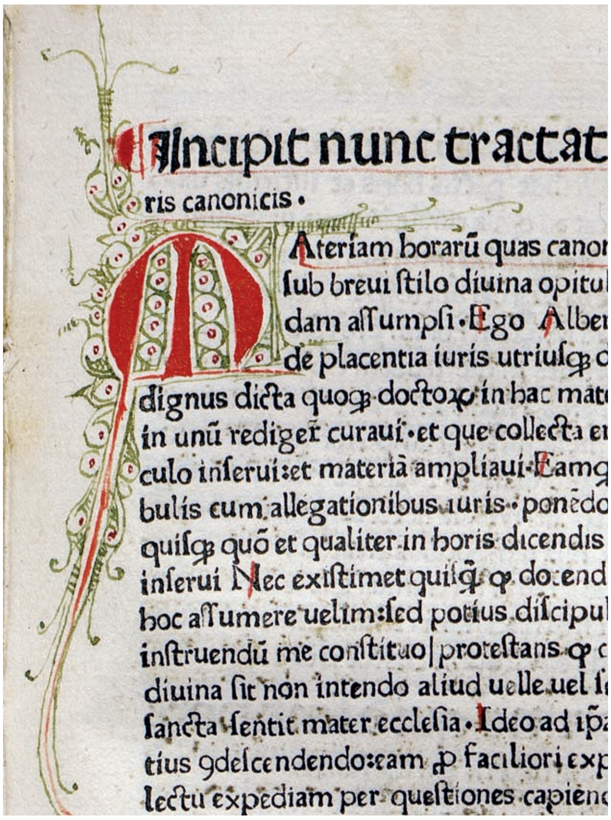

Incipit nunc tractat
ris canonicis.
Materiam horarū quas canon
ſub breui ſtilo diuina opitul
dam aſſumpſi. Ego Alber
de placentia iuris utriuſq c
dignus dicta quoq doctorꝝ in hac mat
in unū rediger curaui. et que collecta e
culo inſerui: et materiā ampliaui. Eamq
bulis cum allegationibus iuris. ponēdo
quiſq quō et qualiter in horis dicendis
inſerui Nec exiſtimet quiſq̄ ꝙ docend
hoc aſſumere uelim: ſed potius diſcipul
inſtruendū me conſtituo proteſtans ꝙ c
diuina ſit non intendo aliud uelle uel ſ
ſancta ſentit mater eccleſia. Ideo ad ipſa
tius ꝯdeſcendendo: eam ꝑ faciliori exp
lectū expediam per queſtiones capiend

Abb. 249 Ink. 128, Beibd. 1, f. 6r – Kremsmünster, nicht vor 1474 (mittlere 1480er Jahre ?) Kat. 66

Abb. 248 Ink. 278, Hauptband, f. 3r – Vermutlich Oberösterreich, nicht vor 1488 Kat. 67

Anitÿ Manlÿ Torquati Se
uri exconſulis de conſolation
Metrum primum eroicum ele
Armina qui quondā
meſtos cogor inire
ſcribenda camene. E
ſalte nullus potuit p
proſequerent iter. Gloria felicis olim uiridi
fata ſenis. Me quoqꝫ debilitat ſeries immenſ
& eſſe ſenex. Venit enim ꝑperata malis inopi
meſſe ſuam. Intempeſtiui funduntur vertice
cutis. Mors hominū felix que ſe nec dulcib
venit. Heu heu ꝙ ſurda miſeros auertit au
negat. Dum leuib male fida bonis fortuna f
hora meū. Nūc quia fallacē mutauit nubila v
moras. Quid me felicē totiēs iactaſtis amici
Expoſitio vulga
Je hebt ſich an das puech von
Boecÿ. der auch Anicius wa
der anicius hies. das als vil g
wann er nit überwunden war
hies auch Manlius vō einem
der als groſſe wirdikait erkriegt da er der r
ſeinē geſchlecht ein guldein halſring erwarb
genant vō dē wörtlin das zu latein torques
liſt man von im das er überwant mit beſun
gallia. vnd nam im einē gulden halſring.
uerinus. das zu teutſch ſo vil geſprochen i
ſeuerus von ſeiner gerechtigkait wegen.
in dem gewalt des gerichtes pflag vnd ma
geweſen. Aber ſein zunam was Boecius
teutſch ſam ein helfer. wann er ein helfer w
walt verdruckt wurdē von dem übln kaÿſ

Abb. 250 Ink. 437, Haupttext, f. 8r – Passau (?), nicht vor 1473 (65%) Kat. 68

Incipit Tab
ſolatione phi
alphabeti.
Cci
libro
Cu
Accuſatio
initia libro. i.
Actus quilib
& loci li. i. m
tumpno vue
Actus ſequit
actus libro.
Aduerſa fort
libro. ii. proſ
Aduerſa hom
tingant libro
Aduerſa &
malis libro.
Aduerſitas v
proſa. viii.
Aduerſitati f
quinqꝫ libro. i
Aduerſitate r
fortis multitu
proſa. vii.

d himel
der weiſ
Vnd ſpri
Am cant
carminis
animoꝝ
adeo ut i
paulo ant
vehement
rapiebas
Talia ſu
dulceſcar
nam te d
quit felici
ipſam illa
cunctatio

Abb. 251–252 Ink. 437 (wie Abb. 250), Haupttext, ff. 2r und 37v (jeweils 78%) Kat. 68

gemüte iſt dunckel
gemütes herſchen.
Explicit liber prim
Po
ta
tu
tabeſcis. ea tantum
multiformes illius
mam familiaritatē

todes. Diſ mere
od zelaiten das g
die augen in die h
helle anſihet. Al
Ec
ſuā
intentionem dicer
que vſqꝫ adhuc tu
patuerunt. Eaq

Abb. 253–254 Ink. 437 (wie Abb. 250), Haupttext, ff. 21r und 61r (jeweils 78%) Kat. 68

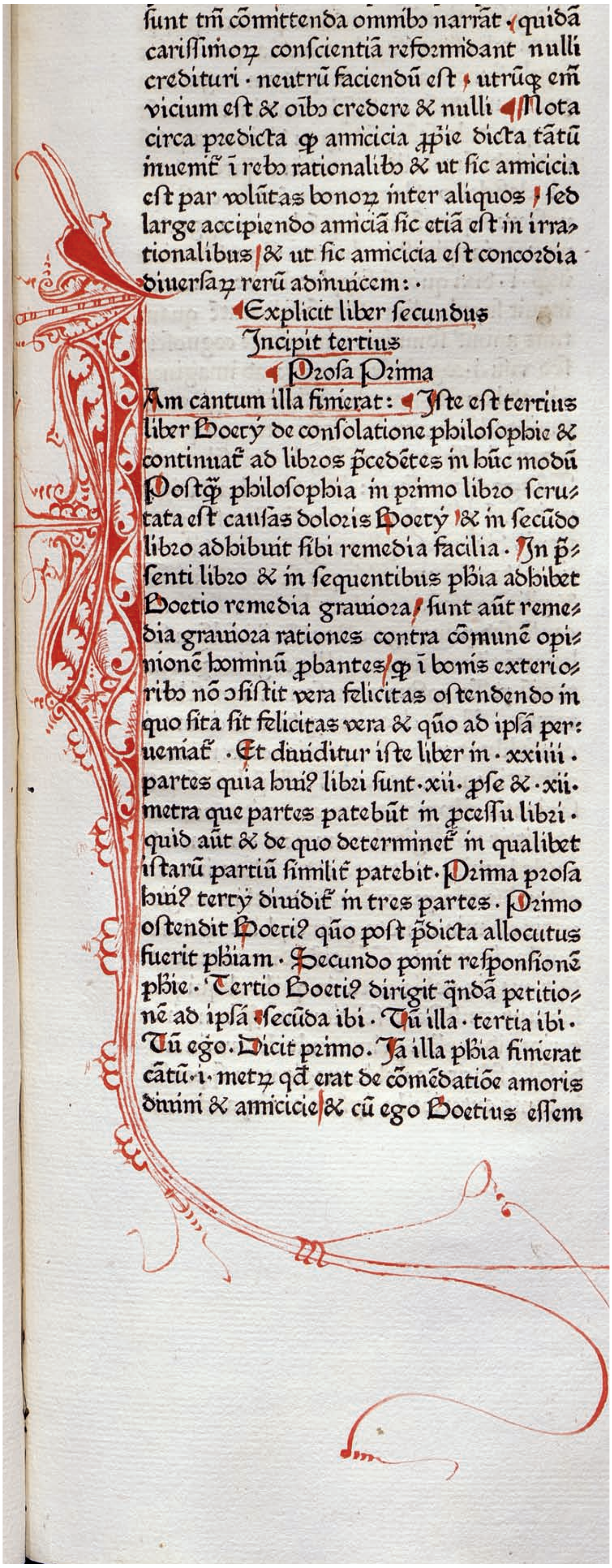
ſunt tn̄ cōmittenda omnibꝰ narrāt · quidā
cariſſimoꝝ conſcientiā reformidant nulli
credituri · neutrū faciendū eſt · utrūqꝫ enī
vicium eſt & oībꝰ credere & nulli · Nota
circa predicta ꝙ amicicia ꝓprie dicta tātū
inuenit̄ ī rebꝰ rationalibꝰ & ut ſic amicicia
eſt par volūtas bonoꝝ inter aliquos · ſed
large accipiendo amiciā ſic etiā eſt in irra-
tionalibus & ut ſic amicicia eſt concordia
diuerſaꝝ rerū adinuicem : ·
Explicit liber ſecundus
Incipit tertius
Proſa Prima
Am cantum illa finierat : Iſte eſt tertius
liber Boecij de conſolatione philoſophie &
continuat̄ ad libros p̄cedētes in hūc modū
Poſtq̄ philoſophia in primo libro ſcru-
tata eſt cauſas doloris Boecij & in ſecūdo
libro adhibuit ſibi remedia facilia · In p̄-
ſenti libro & in ſequentibus ph̄ia adhibet
Boetio remedia grauiora / ſunt aūt reme-
dia grauiora rationes contra cōmunē opi-
nionē hominū ꝓbantes ꝙ ī bonis exterio-
ribꝰ nō ꝯſiſtit vera felicitas oſtendendo in
quo ſita ſit felicitas vera & qūo ad ipſā per-
ueniat̄ · Et diuiditur iſte liber in · xxiiii ·
partes quia huiꝰ libri ſunt · xii · pſe & · xii ·
metra que partes patebūt in ꝓceſſu libri ·
quid aūt & de quo determinet̄ in qualibet
iſtarū partiū ſimilit̄ patebit · Prima proſa
huiꝰ tercij diuidit̄ in tres partes · Primo
oſtendit Boeciꝰ qūo poſt p̄dicta allocutus
fuerit ph̄iam · Secundo ponit reſponſionē
ph̄ie · Tertio Boetiꝰ dirigit q̄ndā petitio-
nē ad ipſā · ſecūda ibi · Tū illa · tertia ibi ·
Tū ego · Dicit primo · Ia illa ph̄ia finierat
cātū · i · metꝝ qđ erat de cōmēdatiōe amoris
diuini & amicicie & cū ego Boetius eſſem

Abb. 255 Ink. 437 (wie Abb. 250), Kommentar, f. 42r (80%) — Kat. 68

detexit · Hec tibi cer
ſtulit · tuos reliquit ·
ſine nunc amiſſas op
A Ber das
lichen ſt
trugenhaftig iſt ett
ſo es ſich auftut ·
verſteeſt du noch ni
ſagen · vnd mag ni

Abb. 256 Ink. 437 (wie Abb. 250), Haupttext, f. 36v (76%) — Kat. 68

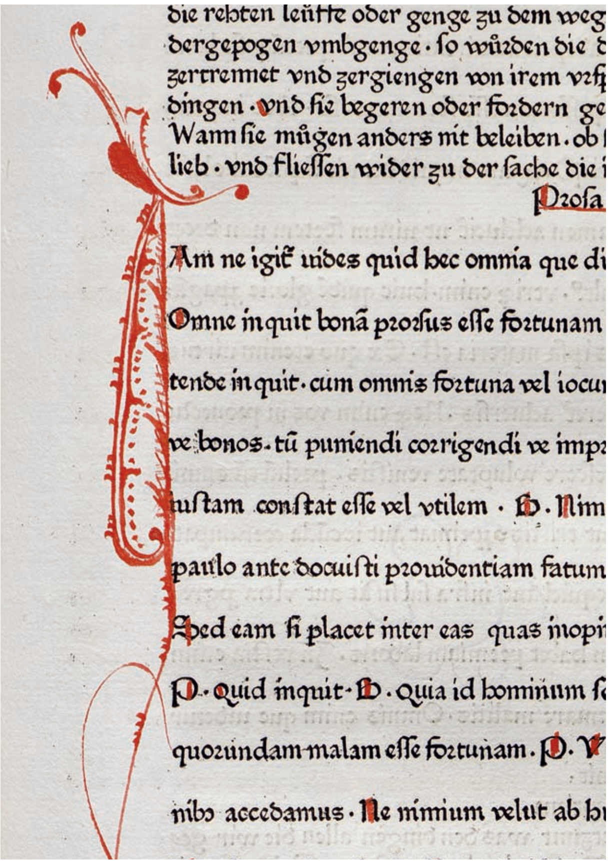
die rehten leütte oder genge zu dem weg
dergepogen vmbgenge · ſo würden die
zertremmet vnd zergiengen von irem v
dingen · vnd ſie begeren oder fordern ge
Wann ſie mügen anders nit beleiben · ob
lieb · vnd flieſſen wider zu der ſache die
Proſa
Am ne igit̄ uides quid hec omnia que di
Omne inquit bonā proſus eſſe fortunam
tende inquit · cum omnis fortuna vel iocu
ve bonos · tū puniendi corrigendi ve impr
iuſtam conſtat eſſe vel vtilem · B · Nim
paulo ante docuiſti prouidentiam fatum
Sed eam ſi placet inter eas quas inopi
P · Quid inquit · B · Quia id hominum ſ
quorundam malam eſſe fortunam · P · V
nibꝰ accedamus · Ne nimium velut ab b

Abb. 257 Ink. 437 (wie Abb. 250), Haupttext, f. 79r (70%) — Kat. 68

Scithia Thebaida. atq Meſopotamia
morati ſũt: nõſolũ quos oculis vidit.
maximoq labore ↄſpexit: verũ ⁊ q̃plu-
ra a fidedignis relata cõſcripſit nota-
bili diligẽtia. Deniq alioꝝ etiã autẽ-
ticoꝝ libellos. fideliter e greco in lati-
num trãſtulit: ⁊ ab alijs trãſlata ꝑ ſui
ꝑfectõne huic operi inſeruit.
Enedictus deus qui vult
omẽs homines ſaluos fi-
eri. et ad agnitõnez veritatis venire. q
etiã noſtrũ iter direxerat ad egiptũ. et
oſtẽdit nobis mirabilia magna ad po-
ſteritatis memoriaz ꝑ futura. ex qui-
bus nõſolũ nobis cauſa ſalutis orire

Abb. 258 Ink. 569, f. i^r – Passau (?), nicht vor 1478 (80%) Kat. 69

ſequentes libelli: q̃s de greco in latinum
tranſtulit ſanctus Hieronimus cardina
lis presbiter.
Uidam ſancto-
rum ſenioꝝ p̃m
interrogantibꝰ ſe mona-
chis d̃ cauſa abſtinentie
dixit. Opoꝛtet filioli vt
odio habeamus omnẽ requiem preſen-
tis vite. ſiue delectationes coꝛpoꝛeas ac
ventris ſuauitatem. et honoꝛem ab ho-
minibus non requiramus: et dabit no-
bis dominus ihs celeſtes honoꝛes. et re-
quiem in vita eterna: glorioſamq letici
am cum angelis ſuis.

Abb. 259 Ink. 569 (wie Abb. 258), f. *cxxix*^v (60%) Kat. 69

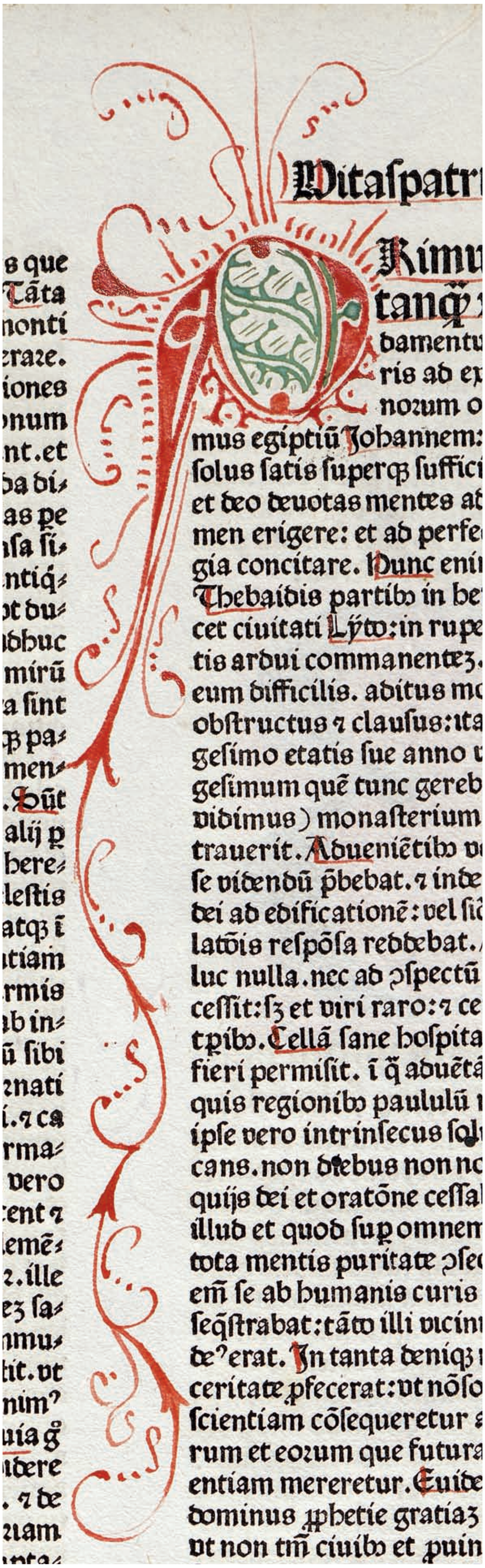
Vitaſpatr
Rimu
tanq̃
damentu
ris ad ex
noꝛum o
mus egiptiũ Johannem:
ſolus ſatis ſuperq ſuffici
et deo deuotas mentes ad
men erigere: et ad perfe
gia concitare. Hunc eni
Thebaidis partibꝰ in be
cet ciuitati Lyto: in rupe
tis ardui commanentez.
eum difficilis. aditus mo
obſtructus ⁊ clauſus: ita
geſimo etatis ſue anno v
geſimum quẽ tunc gereb
vidimus) monaſterium
trauerit. Aduenietibꝰ v
ſe videndũ ꝑbebat. ⁊ inde
dei ad edificationẽ: vel ſid
latõis reſpõſa reddebat.
luc nulla. nec ad ↄſpectũ
ceſſit: ſz et viri raro: ⁊ ce
tpibꝰ. Cellã ſane hoſpita
fieri permiſit. ĩ q̃ aduetã
quis regionibꝰ paululũ
ipſe vero intrinſecus ſol
cans. non diebus non no
quijs dei et oratõne ceſſa
illud et quod ſup omnem
tota mentis puritate ↄſe
eũ ſe ab humanis curis
ſeq̃ſtrabat: tãto illi vicin
deꝰ erat. In tanta deniq
ceritate ꝑfecerat: vt nõſo
ſcientiam cõſequeretur
rum et eoꝛum que futura
entiam mereretur. Euide
dominus ꝑphetie gratiaz
vt non tm̃ ciuibꝰ et ꝑuin

Abb. 260 Ink. 569 (wie Abb. 258), f. i^v (90%) Kat. 69

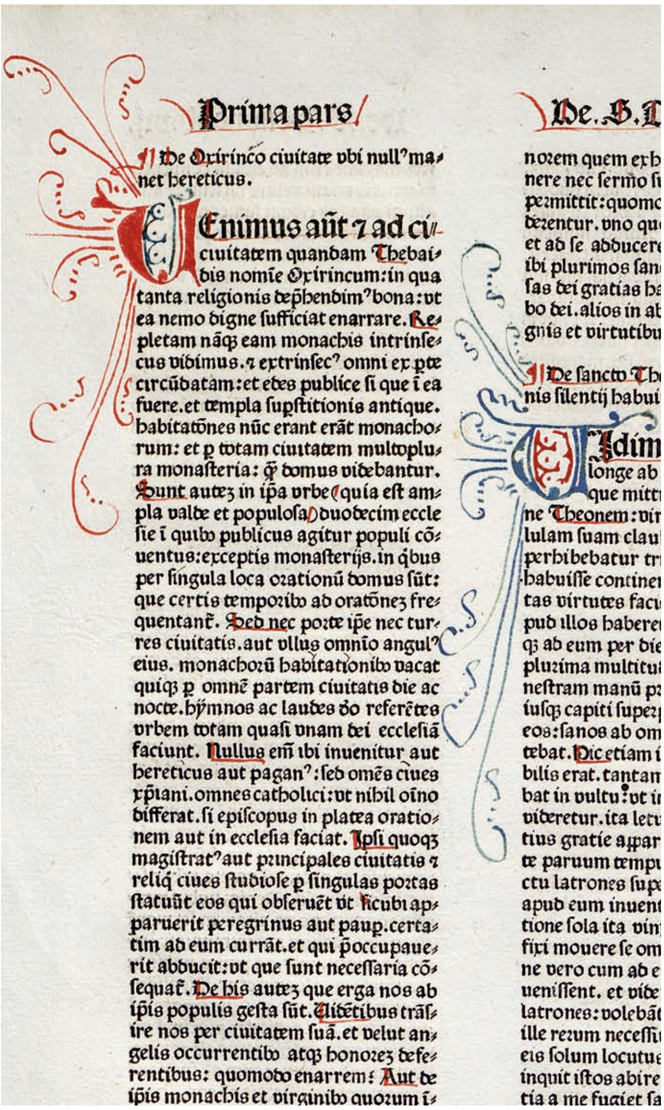

Prima pars

De Oxirinco ciuitate vbi null' manet hereticus.

Venimus aūt ⁊ ad ciuitatem quandam Thebaidis nomīe Oxirincum: in qua tanta religionis depbendim' bona: vt ea nemo digne ſufficiat enarrare. Repletam nāq3 eam monachis intrinſecus vidimus. ⁊ extrinſec' omni ex pte circūdatam: et edes publice ſi que ī ea fuere. et templa ſupſtitionis antique. habitatōnes nūc erant erāt monachorum: et p totam ciuitatem multoplura monaſteria: q̄ domus videbantur. Sunt autē in ipa vrbe (quia eſt ampla valde et populoſa) duodecim eccleſie ī quib publicus agitur populi cōuentus: exceptis monaſterijs. in q̄bus per ſingula loca orationū domus ſūt: que certis temporib ad oratōnē3 frequentant. Sed nec porte ipe nec turres ciuitatis. aut vllus omnīo angul' eius. monachorū habitationib vacat quiq3 p omnē partem ciuitatis die ac nocte. hymnos ac laudes do referētes vrbem totam quaſi vnam dei eccleſiā faciunt. Nullus enī ibi inuenitur aut hereticus aut pagan': ſed omēs ciues xpiani. omnes catholici: vt nihil oīno differat. ſi epiſcopus in platea orationem aut in eccleſia faciat. Ipſi quoq3 magiſtrat' aut principales ciuitatis ⁊ reliq ciues ſtudioſe p ſingulas portas ſtatuūt eos qui obſeruēt vt ſicubi apparuerit peregrinus aut paup. certatim ad eum currāt. et qui p̄occupauerit abducit: vt que ſunt neceſſaria cōſequat. De his autē que erga nos ab ipis populis geſta ſūt. Cilicetibus trāſire nos per ciuitatem ſuā. et velut angelis occurrentib atq3 honorē3 deferentibus: quomodo enarrem: Aut de ipis monachis et virginib quorum ī

De. S. T

norem quem exh
nere nec ſermo ſ
permittit: quomo
derentur. vno qu
et ad ſe abducer
ibi plurimos ſan
ſas dei gratias h
bo dei. alios in a
gnis et virtutibu

De ſancto Th
nis ſilentij habui

Jdim
longe ab
que mitt
ne Theonem: vi
lulam ſuam clau
perhibebatur tr
habuiſſe contine
tas virtutes fac
pud illos habere
q3 ab eum per di
plurima multitu
neſtram manū p
iuſq3 capiti ſupe
eos: ſanos ab om
tebat. Dic etiam
bilis erat. tantam
bat in vultu: vt i
videretur. ita let
tius gratie appar
te paruum temp
ctu latrones ſup
apud eum inuen
tione ſola ita vin
fixi mouere ſe om
ne vero cum ab e
ueniſſent. et vide
latrones: volebā
ille rerum neceſſi
eis ſolum locutu
inquit iſtos abire
tia a me fugiet ſa

Abb. 261 Ink. 569 (wie Abb. 258), f. *vii*[v] (52%) Kat. 69

Incipit libell' d' vita et morib

De vita et moribo
multa que ab ant
libris de ipſorū g
peri: in vnu3 colli
quoq3 eo⁊ reſpo
gātia: huic libro
ſolationem et morum informatio

De Thale philoſopho.

Thales phus Aſianus · v
vita phōr · patre examio
bus qui ſūt phenices no
Hic prim' ſapiens appellat' eſt
tes vocati ſūt · Fuit aūt ɔſcript'
mileſius dict' eſt · Hic poſt polit
eſt ſpeculator · et inuentor fuiſſe
aſtrologie dicit · Scripſit aūt de
et prim' inter phos dicit de aſt
& ſolares eclipſes & verſiōes p

Abb. 263 Ink. 260 (wie Abb. 262), f. 7[r]: Halbfigur des Aristoteles Kat. 70

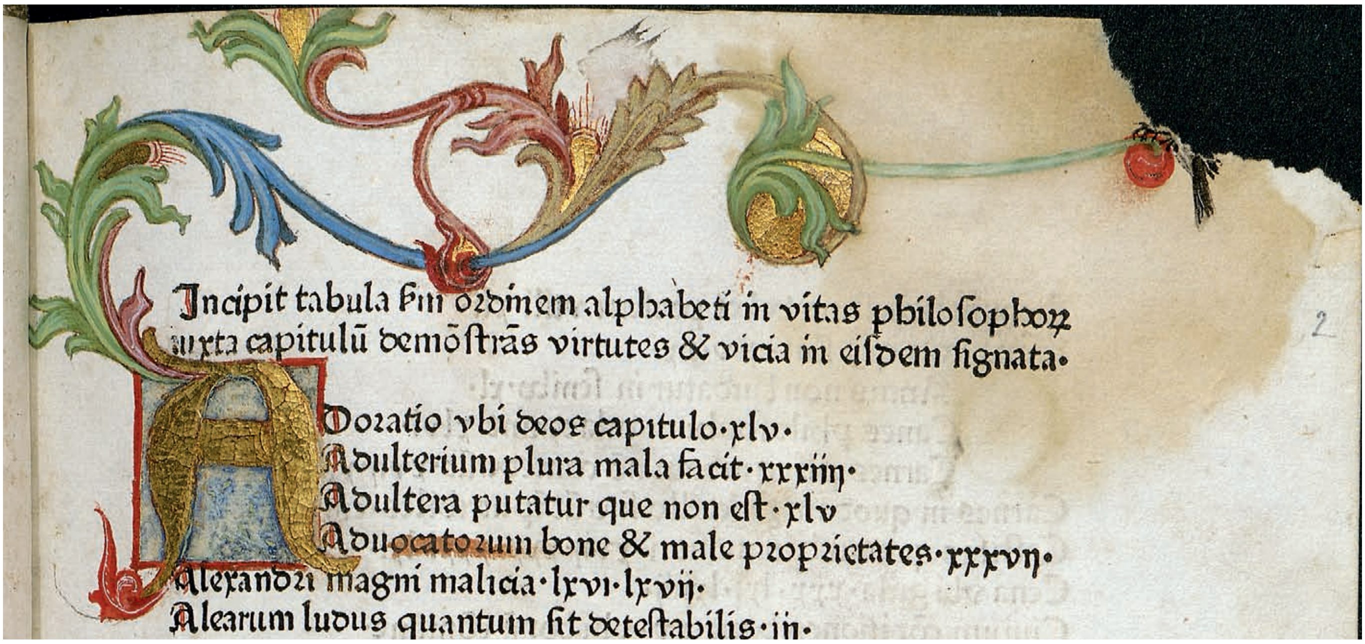

Incipit tabula ſm ordinem alphabeti in vitas philoſophor
iuxta capitulū demōſtrās virtutes & vicia in eiſdem ſignata.
Adoratio vbi deos capitulo · xlv ·
Adulterium plura mala facit · xxxiiij ·
Adultera putatur que non eſt · xlv
Aduocatorum bone & male proprietates · xxxvij ·
Alexandri magni malicia · lxvi · lxvij ·
Alearum ludus quantum ſit deteſtabilis · in ·

2

Abb. 262 Ink. 260, Beiband 1 (Gualterus Burlaeus, De vita et moribus philosophorum), f. 2[r] – Passau oder Suben (?), nicht vor 1479 (95%) Kat. 70

Abb. 264 Ink. 308, Beiband, f. 1v: Wappen des Johann Staindl – Passau, Staindl-Illuminator, um 1481 Kat. 71

Abb. 265 Ink. 308 (wie Abb. 264), f. 2r Kat. 71

Abb. 266–267 Ink. 308 (wie Abb. 264), ff. 32v und 158r Kat. 71

Abb. 268–269 Ink. 308 (wie Abb. 264), ff. 21r und 54v Kat. 71